

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
KELAM BİLİM DALI

KELAMDA GÜNAH MUSİBET İLİŞKİSİ
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

HAZIRLAYAN
Ebru TÜRKMAN

DANIŞMAN
Doç. Dr. Selim ÖZARSLAN

ELAZIĞ-2006

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
KELAM BİLİM DALI

KELAMDA GÜNAH MUSİBET İLİŞKİSİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Bu tez .../.../2006 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Danışman
Doç. Dr. Selim ÖZARSLAN

ÜYE

ÜYE

Tasdik Olunur
...../...../2006

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../2006 tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Enstitü Müdürü

ÖZET

Yüksek Lisans

KELAMDA GÜNAH MUSİBET İLİŞKİSİ

Ebru TÜRKMAN

Fırat Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı

2006, Sayfa: V + 62

Günah, Allah'ın emirlerine aykırı, yasaklandığı halde yapılması durumunda Allah'ın cezalandıracağını bildirdiği kötü davranışlardır.

Musibet kavramı ise bela, sıkıntı, aniden gelen felaket gibi anlamlara gelir.

Allah'ın yasakladığı kötü eylemlerden kaçınmak hem ilahi emrin gereği, hem de insani ve ahlaki olmanın bir gereğidir. Yeryüzünde gerek ferdi, gerekse cemiyet bazında olsun birçok musibetler zuhur etmektedir. Kişilerin olumsuz fiilleri ile başına gelen kötülükler arasında neden-sonuç ilişkisi vardır. Felaketlerin asıl kaynağı insanın kendisidir. Başa gelen musibet ve felaketler bir yönüyle imtihan unsuru bir yönüyle de kötülüklerimizin cezalarıdır.

Anahtar Kelimeler: Günah, Bela, Musibet, İmtihan.

ABSTRACT

Master Thesis

Relation of The Between Sin And Calamity in Müslim Thology The University Of Firat

Social Sciences Institute

The Department of Basic Islamic Sciences

2006, Sayfa: V + 62

Sin is to perform something against God's commands. God says that he will punish those who commit it. The notion of calamity means trouble, torture and sudden disaster.

Abstaining from the bad things is necessary for human beings. On the earth we have several disasters both individually and as society. There are "why and result" relations between the events which people come across with. The main source of the disaster is the human being himself. Although the calamity and disaster people have are related to the exam in fact they are the sins of our badness.

Key words: Sin, Calamity, Examination, Disaster, Badness.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	III
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR.....	VII
ÖNSÖZ	VIII
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM.....	3
GÜNAHIN MAHİYETİ	3
1. GÜNAH KAVRAMININ TANIMI	3
1.1. Günahın Lügat Anlamı	3
1.2. Günahın Terim Anlamı.....	4
2. KUR'AN-I KERİM'DE GÜNAH KAVRAMINI İFADE EDEN KELİMELER.....	6
2.1. İsm	6
2.2. Zenb	6
2.3. Vizr	7
2.4. Cünâh	7
2.5. Hûb.....	8
2.6. Hatâ.....	8
2.7. Ecreme	8
2.8. Tâğâ	8
2.9. Fesekâ	8
2.10. Zaleme	8
2.11. Hıns	9
2.12. Fücûr	9
2.13. Masiyet.....	9
2.14. Fahişe	9
2.15. Zelle	9
3. GÜNAH ÇEŞİTLERİ	9
3.1. Büyük ve Küçük Günahlar	9
3.1.1. İslâm Kelâm Ekollerinin Konuya Bakışları.....	10
3.1.2. Büyük ve Küçük Günah Kategorisine Giren Günahlar	11

3.1.3. Büyük Günahlara Kur'an'dan Örnek Ayetler.....	13
3.1.3.1. Şirk.....	13
3.1.3.2. Ayetleri İnkâr Etmek	15
3.1.3.3. Haksız Yere Adam Öldürmek.....	16
3.1.3.4. Faiz.....	17
3.1.3.5. Zina	18
3.1.3.6. Namuslu Kadına İftira Etmek	19
3.1.3.7. İçki - Kumar.....	19
3.1.3.8. Gıybet.....	20
II. BÖLÜM	21
MUSİBET VE GÜNAHLARLA İLİŞKİSİ.....	21
1. MUSİBETİN ANLAMI.....	21
1.1. Kur'an'da Musibetle Alakalı Terimler	22
2. GÜNAHLARIN MUSİBETLERLE İLİŞKİSİ.....	23
3. KELAM EKOLLERİNİN KONUYA YAKLAŞIMI.....	29
3.1. Maturidilerin Yaklaşımı.....	29
3.2. Eş'arilerin Yaklaşımı	31
3.3. Mu'tezilenin Yaklaşımı	33
4.KUR'AN-I KERİM'DE ZİKREDİLEN MUSİBETLER VE KAVİMLERİN HELAKI	35
4.1. Kur'an'da Günahları Yüzünden Yıkıma Uğratılmış Kâvimler	37
4.1.1. Nuh Kavmi.....	37
4.1.2. Lut Kavmi	40
4.1.3. Ad Kavmi.....	43
4.1.4. Firavun ve Onunla Beraber Olanların Helaki	46
4.2. Helâk Ayetlerinden İnsanlara Verilen Mesajlar	48
5. DOĞAL AFETLERİN ALGILANMA BİÇİMLERİ	55
SONUÇ	58
KAYNAKÇA.....	61
ÖZGEÇMİŞ.....	64

KISALTMALAR

a.s. : Aleyhi-s Selam

a.g.e. : Adı geçen eser

C. : Cilt

Çev. : Çeviren

Hz. : Hazreti

İst. : İstanbul

s. : Sayfa

s.a.v. : Sallallahu Aleyhi ve Selem

T.D.V.İ.A : Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi

trs. : Tarihsiz

Vd. : Ve diğerleri

vs. : Ve saire

Terc. : Tercüme eden

Thk. : Tahkik eden

v.b. : ve benzeri

yay. :Yayınları

mad. : madde

r.a : Radeyallahu Anh

bkz. :bakınız.

sad. :sadeleştiren

b. :bin (oğul)

M.Ü.İ.F.V.Y.: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları

Haz. :Hazırlayan

ÖNSÖZ

İnsanoğlunu yaratan, onu şekillendiren belirli bir ömür süresince yaşatan sonrada öldüren kendi katına alacak olan Allah'tır. Bundan dolayı da insanın hayattaki tek amacı Allah'ı tanımak, O'na kulluk etmektir. İnsanoğlu öteden beri hayatını anlamlandırmaya çalışmış bu şekilde iç huzuru sağlayacağını düşünmüştür.

Günah, çirkin sayılan eylemlerden kaçınmak hem ilahi emrin gereği hemde ahlakiliğin bir gereğidir.

Fakat yeryüzünde, insanlar çeşitli suçlarda, günahlarda bulunabilmektedir. İnsanlık, tarihi boyunca gerek fert, gerekse kavimler bazında felaket, afet, bela, kıtlık, yokluk, sıkıntı, yangın, deprem, hastalık, anarşi gibi birçok çeşitli musibetlerle karşılaşılır. Oysaki Allah, kullarına karşı çok merhametlidir. Onlara musibetlerle zulmetmez.

Meydana gelen bu sıkıntıların, olumsuzlukların bir sebebi var mıdır? Tarihte birçok kavim, millet felakete ve musibetlere duçar olmuş, helak edilmişlerdir. Bunların helak edilerek tarih sahnesinden silinmelerinin sebepleri nelerdir? Bu toplumların helak olmasına sebep olan onların hata ve günahları mı?

Felaketlerin temelinde ilahi iradeyi aramak veya aramamak ne derece doğrudur? İnsan fiillerinin, bu olumsuzluklarda etki derecesi nedir? Günahların felaketlerin meydana gelmesindeki rolü nedi? Musibetleri, cezaları, belaları, Allahın insanlara bir cezası olarak görmek doğrumu dur? Depremler, felaketler acaba yapılan hatalar, günahlar sebebiyle midir? Yoksa günahlarımızın dışında bağımsız olarak cereyan eden hadiseler midir?

İnsanlar geçmişte, şimdi de, gelecekte de bu tür acılara, ıstıraplara yol açan felaketlerin sebebini bulmaya çalışmaktadır. Çünkü insan merak eden bir varlıktır. Merak eden bir varlık olduğu gibi merakını da gücü nispetinde giderebilme selahiyetine sahiptir.

Amacımız bütün bunları, Kur'an ayetleri ışığında kelâm ilminin perspektifinden araştırarak okuyuculara sunmaktır. Temennimiz bu konu hakkında Var olan sorulara bir nebze de olsa ışık tutabilmektir.

Çalışmamız bir giriş ve iki bölümden oluşmaktadır.

Giriş bölümünde tezimize hazırlık açısından konuyu ayetler ışığı altında inceleyip sunmaya çalıştık.

Çalışmamızın birinci bölümünde günah kavramını irdelemeye çalıştık.

İkinci bölümde ise musibet kavramını inceleyerek, musibetin günahlarla ilişkisinin ne derece olduğunu ortaya koymaya çalıştık.

Araştırmamızı yaparken kelim kaynaklarına, tefsir kaynaklarına, mezhepler tarihi ve hadis kaynaklarına ve bu konuyla alakalı makalelere başvurulmuştur. Çalışmamızın temel kaynağı Kur'an-ı Kerim'dir.

Araştırmamda kendisinin görüş ve tenkitlerinden yararlandığım saygıdeğer hocam Doç. Dr. Selim ÖZARSLAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ebru TÜRKMAN

ELAZIĞ-2006

GİRİŞ

Sonsuz güç ve kudret sahibi olan Allah, insanı en güzel biçimde yaratmış, ona akıl ve fikir, irade ve yapıp etme gücü vermiştir. Yeryüzünde ve gökyüzünde bulunan her şeyi onun emrine sunmuştur, ona en güzel şekli vermiştir.¹

İnsanı çeşitli nimetlerle donatan yüce yaratıcı, onu yapıp ettiklerinden sorumlu tutmuştur. Kişi hidayet veya delalete, şirke, küfre zorlanmamıştır. Gidilecek olan yol, açıklanmıştır. Hayri ve şerri göstermiş iman veya inkâr etmekte serbest bırakmıştır.

“Biz ona (insana) yolunu gösterdik. (O) ya şükredici veya nankördür”²

İnsanda cüz-i irade vardır. İnsanın cüz-i iradesi olmasaydı günah işlemezdi. Kişi, hür iradesiyle hayrı ve şerri tercih etmektedir. Yaptıklarının karşılığı da muhakkak kendisine verilecektir.

“Allah her şahsi, ancak gücünün yettiği ölçüde mükellef kılar. Herkesin kazandığı hayır kendi lehine, yapacağı şer de kendi aleyhinedir.”³

İçinde yaşadığımız günümüz toplumunda insanlar neredeyse dinden kopmuş, dine aldırmadan, dinin doğrularını, emir ve yasaklarını tanımadan yaşamaktadırlar. Kendilerini ve her şeyi yaratmış olan Allah’ı tanımadan yaşayabileceklerini sanmaktadırlar. Tarihin her döneminde, sapkın dini inanışlara sahip toplumlar yer almıştır. İnsanlar, inkar veya isyanlarının cezalarını mutlaka çekecektir. Nitekim Allah, tarih boyunca kendisini tanımayan, hükümlerine isyan eden toplumları helak etmiştir. Aynı şekilde iman ve itaatlerinin mükâfatını da göreceklerdir. Asıl ceza ve mükâfat yeri ahiret yurdu olmakla beraber insanlar gerek fert gerekse toplum bazında; kıtlık, yokluk, işsizlik, terör, deprem, sel, savaş, hastalık... gibi çeşitli musibetlere maruz kalmışlardır.

Her insan çeşitli musibetlere maruz kalır. Bu musibetler bir imtihan unsuru olarak gelse de kişinin yaptığı maddi ve manevi hatalarının bir cezası olarak da gelir. Musibetler, gafletle olan insanların uyanması için bir vesiledir. Musibetlere müptela olmamak için ilahi nizamı uymak gerekir.

¹ Bakara, 2/29; Hac, 22/65; İbrahim, 14/34; Tin, 95/4,

² İnsan, 76/3.

³ Bakara, 2/286.

Bir musibete uğrayan kimse, ya Allah tarafından imtihan edilmekte veya işlediği bir kötülüğe karşı, cezalandırılmaktadır. Musibet kelimesi Kur'an-ı Kerim'de bu iki anlamda da kullanılmıştır. Konumuzu ilgilendiren, insanların işledikleri kötü amelleri ve kalplerindeki nifak ve küfürlerinden dolayı muhatap oldukları musibetlerdir. Araştırmamızda yapılan kötülüklere, işlenen günahlara karşı bir cezalandırma olan musibet konusu işlenmeye çalışılmıştır.

I. BÖLÜM

GÜNAHIN MAHIYETİ

1. GÜNAH KAVRAMININ TANIMI

1.1. Günahın Lügat Anlamı

Günah Farsça bir kelimedir. Dini bir kavram olarak, suç sayılan hal ve hareket, vebal vs. anlamlarına gelmektedir⁴.

Günah dini bir suç, Allah'ın emirlerine aykırı iş, yapılması yasaklanan, yasaklandığı halde işlenmesi, yapılması durumunda Allah'ın cezalandıracağını bildirdiği kötü davranış, vicdanları incinen, rahatsız eden kabahat, iş, Allah'ın razı olmayacağı bir fiilde bulunmak anlamlarına gelmektedir.⁵

Arapçada günah kavramına en yakın olan kavram “cünah” kelimesidir. Ancak lügat açısından günahın muhtevasını tam olarak yansıtmamaktadır⁶.

“Safa ile Merve Allah'ın nişanlarındandır. Kim evi hacceder ya da umre yaparsa onları tavaf etmesinde kendisine bir günah yoktur. Kim kendiliğinden bir iyilik yaparsa bilsin ki Allah karşılığını verir. (yaptığını) bilir.”⁷

Farsça bir kavram olan “günah” kelimesindeki “g” harfinin Arapçaya geçerken “c” harfine dönüşerek geçtiğini düşünenler de vardır⁸.

Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayetlerinde “cunah” kelimesi çeşitli şekillerde kullanılmaktadır⁹. Ayetlerde geçen bu kelime “darlık, sıkıntı, sorumluluk, engel, günah, sakınca” manalarında kullanılmıştır¹⁰.

⁴ Olgun, İbrahim - Draşan, Cemşid, **Türkçe - Farsça Sözlük**, Ankara, 1977, s. 114; Ayrıca bkz. Bebek, Adil - Köse, Ali - Harman, Ömer Faruk; **T.D.V.İ.A.**, “Günah” mad., İstanbul, 1996, c. XIV, s. 281; Etik, Arif, **Farsça-Türkçe Lügat**, İstanbul, trs., s. 364; Hasan Eren ve Arkadaşları, **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1988, c. I, s. 584; Özarslan, Selim, **Kelam'da Tevbe**, Ankara, 2003, s. 17.

⁵ Devcioğlu, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Doğu Matbaası, Ankara, 1962, s. 357; Canan, İbrahim, **Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi**, Akçağ Yayınları, c. XVIII, Ekim 1993, s. 291.

⁶ Kılıç, Sadık, **Kur'an'da Günah Kavramı**, Hibaş Yay.,Konya, 1984, s. 25.

⁷ el-Bakara, 2/158.

⁸ Tunç, Cihat, “Kelam İlminde Büyük Günah Meselesi”, **A.Ü.İ.F.D.**, c. XXIII, Ankara, 1978, s. 325; Bkz. Tunç, **Sistematik Kelam**, EÜY, Kayseri, 1997, s. 77; Özarslan; Kelamda Tevbe, s. 17.

⁹ Bkz. el-Bakara, 2/198, 229, 230, 233, 234, 235, 236, 240; en-Nisâ, 4/23, 24, 101, 102, 128; el-Mâide, 5/93; en-Nûr, 24/29, 58, 60, 61; el-Ahzâb, 33/5, 51, 55; el-Mümtehine, 60/10.

“Günah”, Allah’ın cezalandırdığı bir hareket olmasına karşın, “sevap” Allah’ın mükâfatlandığı hareket olması hasebiyle “Günah” kelimesi “Sevap” kelimesinin karşıtıdır¹¹.

1.2. Günahın Terim Anlamı

Günah kavramının birçok tanımı yapılmakla birlikte genel çerçevede itaatsizliktir. Yasaklanan şeyi yapmak, emre karşı gelmektir. Kur’an’da Allah’ın emirlerine uymayan kişi günahkâr olarak nitelendirilir¹².

Temelde aynı olmakla beraber günahın ince nüanslarla birçok tanımı yapılmıştır.

Günah, Allah’ın emirlerine başkaldırıdır. Emredilenleri yapmamak, haram kılınan şeyleri yapmak gibi.

İnsanları caydırıcı bir faktör, korkuya dayalı bir etken olmaktadır.

Kuran’da günahın tanımıyla alakalı, birçok kelime bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında Kur’an günahı şahıs ve toplum hayatını her yönüyle ilgilendiren bir olay şeklinde sunulmaktadır.

Meşruiyetini Allah’ın varlığından alan her şeye saldırı ve gayri meşru olma keyfiyetini yine Allah’tan alan her şeyi yapmasıdır.¹³

Kısa bir tanımla Yüce Rabbimizin emir ve yasaklarına aykırılıktır. Kur’an-i emir ve yasaklara aykırılık günahları oluşturur.

Hıristiyanlık günah; kutsallara karşı gelmek şeklinde tanımlanırken¹⁴, Yahudilikte, Tanrı’nın koyduğu emirleri, kuralları ihlal ederek yapılan eylemlerdir¹⁵.

Günah genel anlamda Allah’ın Kur’an’da yasakladığı, yasak olduğu bildirilen hususlardır. “(...Nevvas, İbn Seman’dan şöyle dedi: “Resulullah (s.a.v.)’e iyilik ve

---

¹⁰ Rağib İsbekânî, Ebu’l-Kasım Hüseyin b. Muhammed b. Fadıl b. Muhammed, **el-Müfredât fi Garîbi’l-Kur’an**, İstanbul, 1986, s. 140-141; Bkz. Çanga, Mahmut, **Kur’an Kelimelerinin Anahtarı, Mucemü’l Müfrehes Tercümesi**, Timaş Yay., İstanbul, 2004, s. 128.

¹¹ Atik, M. Kemal - Bardakoğlu, Ali - Kırca, Celal - Polat, Selahattin - Toksarı, Ali; **İslami Kavramlar**, “Günah” mad., Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları: 2, Ankara, 1997, s. 266.

¹² Bağdâdî, Ebu’l-Mansur Abdulkaahir b. Tahir et-Temimî, **Usulu’d-Din**, Beyrut, 1401/1981, s. 251-252.

¹³ Kılıç, , a.g.e., s. 32-33.

¹⁴ **Yeni Ahit, Matta 7/21**, BT ve BY yok.

¹⁵ **Kitabı Mukaddes, Eski Ahit**, Tekvin 3/1-24, İstanbul, 2001.

günahtan sorduğumda şöyle buyurdular: İyilik, ahlakın güzel olmasıdır, günah ise, kalbini tırmalayıp, insanların da muttali olmasından hoşlanmadığı şeydir.(...)»¹⁶

Gerek Yahudi gerekse Hıristiyanlar kendi dinlerine ait esasların birçoğunu tahrif ettikleri gibi günah kavramını da kendi istekleri doğrultusunda değiştirmişlerdir. Şöyle ki, Hıristiyanlar bütün insanların günahkâr olarak doğduğunu savunur. Buda Hz. Adem (a.s)’in işlediği günaha dayandırırılar. Onlara göre Hz. Âdem (a.s) yapmış olduğu günahtan dolayı bütün insanlar günahkâr olarak doğarlar. Kişi doğduktan sonra günah çıkartma suretiyle günahlardan arınabilmektedir. Yani, vaftiz ayinleri ile çocukların günahlarından arındıklarını savunurlar.

İnsanları sonraki zamanlar için de kendi kontrollerine almak için günahlarını papazlara itiraf ettirmek suretiyle günahların affettiriyorlar. Bu şekilde Hıristiyanlar bağışlama yetkisini Tanrı’nın elinden almış oluyorlar. 16. yüzyıldan itibaren kiliselerde papazların günah çıkardıkları yerlerde eklenmiştir.

Yahudiler ise kendilerini Allah’ın kulları olarak görüyorlar. Bunun içindir ki kendi ırklarından olmayanlara yaptıkları kütükleri günah olarak görmezler. Mübah kabul ederler Günah keçisi adını verdikleri keçiyi sırtına günahları yükledikleri gerekçesiyle salarak günahların kurtulduklarına inanırlar¹⁷

Hıristiyanlıkta günah çıkarma işlemi, şu şekilde olmaktadır. Günah işleyen kişi, günahlarını papaza itiraf eder. Kilise adına affetme yetkisine sahip papaz, itirafta bulunan şahsın günahlarını bağışlar. Kişi ne kadar günahkâr olursa olsun, pişman olup tövbe ve itirafta bulunursa, kefarete olarak, ceza takdir edilebilir.¹⁸

Görülüyor ki, Hıristiyanlıkta günahlar bağışlanır. Bağışlama yetkisi de papazlar tarafından kullanılmaktadır¹⁹.

İslâm’ın günah görüşünün Hıristiyanlarınkı ile karıştırılmaması gerekir. Onlar, insanoğlunun, Hz. Âdem’le Havva’nın cennette yasak meyveden yemekle işledikleri günahı tevarüs ettiğine ve bu sebeple günahkâr olarak doğduğuna inanır. İslam böyle

---

¹⁶ İbn Haccce, Ebu’l Huseyn el-Kuşeyri en-Neysaburi Müslim; **Sahih**, Birr S, IV, Dâru İhya’ut-Turasi’l-Arabi, Beyrut, trs., s. 1980; Ayrıca bkz. Tirmizi Ebi İsa Muhammed b. İsa b. Sevrâ, **Sünen** 52, Hadis no: 2389, (4/597), Çağrı Yay., İstanbul, 1413/1992.

¹⁷ Tekkeşin, Zübeyr; <http://www.sevde.de/İslamAns/6/gunah.html>

¹⁸ Tümer, Günay - Küçük, Abdurrahman, **Dinler Tarihi**, Ocak Yayınları, III. Baskı, Ankara, 1997, s. 298.

¹⁹ Harman, Ömer Faruk; a.g.e., “Günah mad.”c. XIV, s. 282.

demez, “Her insan günahsız doğar ama günah işleyecek fitrattadır. Büluğa kadar günahsız sayılsa da günah işlemesi kaçınılmazdır” der.²⁰

“Bana Muhammed b. Hâtim b. Meymûn rivâyet etti. (Dedi ki): Bize İbnü Mehdî, Muâviye b. Sâlih'den, o da Abdurrahman b. Cübeyr b. Nüfeyr'den, o da babasından o da Nevvâs b. Sem'ân el-Ensâri'den naklen rivayet etti. (Şöyle demiş): Resûlullah (Sallallahü Aleyhi ve Sellem)'e iyilik ve günahı sordum da şöyle buyurdular: ‘İyilik, ahlâkın güzelliğidir. Günah ise, kalbinde gıcık yapan ve başkalarının muttali olmasından hoşlanmadığım şeydir.’ Kalbde gıcık yapmaktan murad; şüphe hasıl etmek ve günah olacağına korku vermektir.”²¹

2. KUR'AN-I KERİM'DE GÜNAH KAVRAMINI İFADE EDEN KELİMELEER

Gerek Kur'an-ı Kerim'de gerekse hadis metinlerinde “günah” kelimesini ifade eden birçok kelime bulunmakla beraber “ism, zenb, vizr, cünâh, hûb, ma'siye, cürm” kelimeleri genel anlamıyla günah yerine kullanılan kelimelerdir²². Şimdi bunlar üzerinde duralım.

2.1. İsm

Esime şeklinde basit bir fiildir. Kişinin günaha düşmesi manasındadır. Mastarı isimdir. İnsanı hayırdan, sevaptan alıkoyan fiil anlamına gelir²³. İsmi faili asimü'dur. Günah işleyen manasındadır²⁴.

İsm, “İşleyene ceza gerektiren, insanı hayır ve sevaptan alıkoyan fiil veya bundan doğan sorumluluk” anlamına gelir. Kur'an'da otuz beş yerde geçmektedir. Genel anlamı dışında küfür ve inkârı, düşmanlığı, yalan, içki, kumar, faiz gibi günahları nitelemek için de kullanılmıştır²⁵.

2.2. Zenb

Sözlükte “arka, geri, kuyruk” anlamına gelen zenebden türemiş olup “sonu kötü olan fiil” demektir. İsm kelimesinin eşanlamlısı olarak kabul edilir. “Mükellefin gayri

²⁰ Canan, , a.g.e., c. XI, s. 528-529.

²¹ Davudoğlu, Ahmed, **Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi**, Sönmez Neşriyat A.Ş. Yayınları, İstanbul, c. X, s. 494.

²² Rağib el-İsbehânî, a.g.e., s. 9-10.

²³ Rağib el-İsbehani, a.g.e., s. 9-10.

²⁴ Çanga, , a.g.e., s. 46.

²⁵ Bebek, Adil ve arkadaşları, a.g.e, “Günah” mad., c. XIV, s. 282.

meşrû işi” olarak tarif edilmiştir. Kur’an-ı Kerim’de otuz yedi yerde geçmektedir. “Küfür, şirk, katil, zina” gibi günahlar için kullanılmıştır²⁶.

*“İşte biz, onların her birini kendi günahıyla yakalayiverdik. Böylece onlardan kiminin üstüne taş fırtınası gönderdik, kimini yerin dibine geçirdik, kimini de suda boğduk. Allah onlara zulmedici değildi, ancak onlar kendi nefislerine zulmediyorlardı.”*²⁷

*“Böylece kendi günahlarını itiraf ettiler. Çılgınca yanan ateşin halkına (Allah’ın rahmetinden) uzak olsun”*²⁸

*“Firavun ailesinin ve onlardan öncekilerin gidiş-tarzi gibi. Allah’ın ayetlerine küfrettiler de, Allah da onları günahlarından dolayı yakalayiverdi. Şüphesiz, Allah, en büyük kuvvet sahibidir, sonuçlandırması da pek şiddetlidir.”*²⁹

*“Firavun ailesinin ve onlardan öncekilerin gidiş tarzı gibi. Onlar, Rablerinin ayetlerini yalanladılar; biz de günahları dolayısıyla onları yıkıma uğrattık, Firavun ordusunu suda boğduk. Onların tümü zulme saplandılar.”*³⁰

*“Dediler ki: ‘Rabbimiz, bizi iki kere öldürdün ve iki kere de dirilttin; biz de günahlarımızı itiraf ettik. Şimdi çıkış için bir yol var mı?’”*³¹

Zenb; günah, suç anlamına gelmektedir³². Kök anlamı “kuyruk, geri” vb. manalarına gelse de Kur’an-ı Kerim’de özel bir alana yerleştirilerek “peşinden bir ceza ve suç gelen kötü fiile” ıtlak olunarak farklı bir muhteva kazandırılmıştır³³.

2.3. Vizr

On ayette geçip ağırlık manasındadır. Çoğunu evzârdır. Genellikle ayetlerde manevi yük ve sorumluluk anlamında olup ism yerine kullanılmıştır³⁴.

2.4. Cünâh

Kur’an’da 25 yerde geçer. “Kişiyi haktan saptıran fiil veya davranış anlamındadır. Kur’an-ı Kerim’de daha çok insanlar arasındaki münasebetler için kullanılmıştır³⁵.

²⁶ Bebek, Adil ve arkadaşları, a.g.e, “Günah” mad.,c. XIV, s. 282.

²⁷ Ankebut, 29/40.

²⁸ Mülk, 67/11.

²⁹ Enfal, 8/52.

³⁰ Enfal, 8/54.

³¹ Mü’min, 40/11.

³² Çanga, , a.g.e., s. 196.

³³ Kılıç, , a.g.e., s. 196.

³⁴ Bebek, Adil ve arkadaşları, a.g.e, “Günah” mad.,c. XIV, s. 282-283.

³⁵ Bebek, Adil ve arkadaşları, a.g.e, “Günah” mad.,c. XIV, s. 283.

2.5. Hûb

Hûb kavramı Kur'an'da doğrudan günah anlamında yetim malı yiyenler için kullanılmıştır³⁶.

*“Yetimlere mallarını verin ve murdar olana karşı temiz olanı değiştirmeyin. Onların mallarını mallarınıza katarak yemeyin. Çünkü bu, büyük bir suçtur.”*³⁷

2.6. Hatâ

Kasıtlı olarak kötü bir fiil yapmaktır. Bilerek ve isteyerek günah işlenirse hatî'e denilir. Kur'an'da bu manada kullanılır. Birincisi büyük bir hataya sebep olan günahı gösterirken kullanılır. İkincisi kesin ifadeyle şirk ve küfür anlamındadır.

*“Evet kim bir kötülük yapmış da günahı kendisini her taraftan kuşatmış ise, işte öyleleri ateş ehli ve orada süresiz kalacaklardır.”*³⁸

“Buradaki hatîe kelimesi, kafirin işlediği günahlar tarafından ihata edilmesine konu yapılmaktadır. Selef buradaki hatîe'yi küfür olarak tefsir etmiş, kebire olamayacağını söylemiştir. Hatta İbn Abbas, Mücahit ve Katade aynı ayetteki Seyyie kelimesini şirk olarak tefsir etmişlerdir. Zemaşşeri ise; bu kelimeyi kebire hususundaki itizal görüşüne delil getirerek büyük günah (kebire) diye tefsir etmişlerdir.”³⁹

2.7. Ecreme

Suç işlemek anlamında kullanılmıştır⁴⁰.

2.8. Tâğâ

Allah'a ve peygambere hürmetsizlik, saygısızlık anlamdadır⁴¹.

2.9. Fesekâ

Kelime manası çıkmaktır. Yoldan çıkmak, sapıklık yolu anlamındadır⁴².

2.10. Zaleme

Kötülük, zulüm yapmak, zalimce muamele etmek anlamına gelmektedir⁴³.

---

³⁶ Bebek, Adil ve arkadaşları, a.g.mad., c. XIV, s. 283.

³⁷ Nisa, 4/2.

³⁸ Bakara, 2/81.

³⁹ Kılıç, a.g.e., s. 130-131.

⁴⁰ Maide, 5/2; A'raf, 7/133; Yunus, 10/13; İbrahim, 14/50; Ta'ha, 20/74; Kasas, 28/17; Rum, 30/12.

⁴¹ Bakara, 2/15; Maide, 5/68; En'am, 6/110; Ta-ha, 20/24-43-45; Mü'min, 23/75; Şems, 91/11.

⁴² Bakara, 2/16; Hadid, 57/16; Haşr, 59/99.

⁴³ Bakara, 2/35, 82; Al-i İmran, 3/13; A'raf, 7/19, 103; Enfal, 8/54; Hud, 11/117. Al-i İmran, 3/13.

2.11. Hıns

Şirk ve büyük günahlar için kullanılan bir kelimedir⁴⁴.

2.12. Fücûr

Günaha dalmak, azmak, azgınlaşmak manalarındadır⁴⁵.

2.13. Masiyet

İtaatsizlik, âsi olmak manasına gelmektedir..

2.14. Fahişe

Çirkin günah, yüz kızartıcı iş ve sözler manasında kullanılmıştır⁴⁶.

2.15. Zelle

Söz ve fiilde yapılan hata manasına gelmektedir. Ayrıca fesâd ve Zeyğ kelimeleri de günahı ifade etmek için kullanılmaktadır.

3. GÜNAH ÇEŞİTLERİ

3.1. Büyük ve Küçük Günahlar

İslam âlimlerinden bazıları Kur'an'daki günah ayırımına dayanarak günahları büyük ve küçük günahlar olarak ikiye⁴⁷ ayırırlarken, bir kısmı da tamamını büyük günah olarak kabul ederler.

İslâm kelâmında “kebire” büyük günah kavramını karşılayan bir kelimedir. Cemisi “kebâir”dir.

Elmalılı M. Hamdi tefsirinde kebâir kelimesini “üzerine tehdit gerçekleşen veya haddi (şer’î cezayı)gerektiren yahut açıkça yasaklanmış olan günahlar” şeklinde tarif etmiştir⁴⁸.

Kebîr, Seyyid Şerif Cüryani’ye göre dünyada ve ahirette kesin delillerle cezalandırılması gereken mutlak haramlar, haram olan şeylerdir⁴⁹.

---

⁴⁴ Vakıa, 56/46.

⁴⁵ Sad, 38/28; Nuh, 71/27; Abese, 80/42, Mutaffifin, 83/7.

⁴⁶ Nisa, 4/19-22; A’raf, 7/80; Nahl, 16/90; Neml, 27/54; Ankebut, 29/28, İsrâ, 17/32-33; Talak, 65/1.

⁴⁷ Nisa, 4/31; Necm, 53/32.

⁴⁸ Yazır, Elmalılı M. Hamdi, **Hak Dini Kur’an Dili**, (sad.: Karaçam, İsmail - Işık, Emin - Bolelli, Nusrettin - Yücel, Abdullah - Demirci, Muhsin - Tüfekçi, İbrahim), Azim Dağıtım, İstanbul, trs. c. VII, s. 29.

⁴⁹ Cürçânî, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed, **Kitabü’t-Ta’rifât**, Daru’l-Kütübî’l-İlmiyye, Beyrut, 1416/1995, s. 183.

Dini terim olarak ‘el-Kebire’ denilen büyük günah; şeriatın hakkında tehdit edici bir nass, bir vaid, ceza tahsis ettiği suç, şeklinde tarif edilmiştir. Kebire; kabirde ve mahşerde azabı gerektiren, yükselmeye engel, fitrata aykırı olan şeylerdir. Haram olduğu nass ile sabit olan veya Allah’ın işleyeni ateş azabıyla tehdit ettiği, yahut işleyene had cezası gereken ya da işleyeni kâfir adını alan günahlar kebirdir, diyenler olduğu gibi, Allah’ın yasak ettiği her şey büyük günahdır, diyenler de vardır⁵⁰.

Elmalılı, Necm suresi 32. ayette geçen büyük günahlardan maksadın, “cezası büyük olan yahut hakkında hususi tehdit bulunan günahlar” olduğunu ifade eder⁵¹.

3.1.1. İslâm Kelâm Ekollerinin Konuya Bakışları

Eş’arî kelâmcıları günahları büyük-küçük ayrımı yapmadan hepsini büyük günah olarak kabul etmektedirler⁵².

Ebû Mansûr Mâtürîdî ise, günahları büyük-küçük günahlar diye ayırdığı gibi büyük günahları da itikatte ve amelde meydana gelen günahlar olarak ikiye ayırır⁵³.

Bu konuya değinen Gazzali de günahları büyük-küçük günahlar olmak üzere ikiye ayırır⁵⁴. Ayrıca, küçük günahlarla büyük günahların arasında ayrım olduğunu kabul etmeyip Allah’ın emrine muhalif olan her günahı büyük günah olarak kabul edenlere şu ayetleri delil göstermiştir.

*“Eğer yasak edindiğiniz büyük günahlardan kaçınırsanız, sizin öbür kabahatlerinizi örter ve sizi şerefli bir mevkie sokarız.”*⁵⁵

*“(O güzel hareket edenler) ufak tefek suçlar hâriç olmak üzere, günâhın büyüklerinden ve fuhuşlardan kaçınanlardır.”*⁵⁶

Mu’tezile kelamcısı Kâdî Abdulcebbar günahları büyük ve küçük olarak ayırırken, Hariciler ise bütün günahların büyük olduğunu kabul etmişlerdir⁵⁷.

⁵⁰ Gölcük, Şerafettin - Toprak, Süleyman, **Kelâm**, Tekin Kitabevi Yayınları, Konya, 1998, s. 126-127.

⁵¹ Yazır, a.g.e., c. VII, s. 318.

⁵² Cüveynî, Ebi’l-Meâlî Abdülmelik, **Kitabü’l-İrşâd İlâ Kavâti’l-Edilleti fî Usûli’l-İrtikâd**, (thk. Esad Temim), Beyrut, 1413/1992, s. 328.

⁵³ Mâtürîdî, Ebu Mansûr, **Kitabü’t-Tevhid**, (thk. Fethullah Huleyf), Daru’l-Camiati’l-Mısriyye, İskenderiyye, trs., s. 329-338.

⁵⁴ el-Gazâlî, **İhyâ’u Ulûmi’d-Dîn**, (terc.: Ahmed Serdaroglu), Bedir Yayınevi, İstanbul, 1394/1975, c. IV, s. 33.

⁵⁵ Nisa, 4/31.

⁵⁶ Necm, 53/32.

Mürchie kelamcılarında bazıları her günahın büyük günah olduğunu savunurlarken bazıları da günahları kebire ve sağire şeklinde ikiye ayırmışlardır⁵⁸.

*“Onlar, büyük günahlardan ve hayasızlıktan kaçınırlar; kızdıkları zaman da kusurları bağışlarlar.”*⁵⁹

Günahların “Kebire” ve “Sağire” şeklinde ikiye ayrılması yukarıdaki ayetlerde de görüldüğü gibi Kur’an’ın bir tasnifidir. “Kebâir” ve “zurub” kelimeleri büyük günahlara işaret ederken küçük günahlara da “Seyyie” ve “lemem” kelimeleri işaret etmektedir.

Büyük günahlar dışında kalan, hakkında belirlenmiş had cezaları bulunmayan, cehennem ateşiyle tehdit edilmeyen günahlar, küçük günahlardır.

3.1.2. Büyük ve Küçük Günah Kategorisine Giren Günahlar

Günahların hangilerinin büyük, hangilerinin küçük sayılacağı konusunda ayetlerde bir bilgi verilmemiştir. Aynı şekilde İslâm bilginlerinin de bu konu üzerinde hem fikir oldukları bir kriter yoktur. Fakat bir takım tasnifler yapılmıştır.

İslâm âlimlerinden bazıları Allah’ın yasakladığı her şeyi büyük günah kategorisine koymuşlardır.

Kişinin ısrarla yaptığı her günaha büyük, tevbe ettiği günahlara da küçük günahlar diyenlerde olmuştur⁶⁰.

Hz. Ömer (r.a) ve İbn Abbas’ın (r.a) şöyle dedikleri rivayet olunur: “İslamda büyük günah yoktur: Çünkü büyük günah, tevbe ve istiğfarla silinir. Küçük günah da, ısrar edilirse büyük günah olur.”⁶¹

Büyük günahların neler olduğu konusu yeni olmayıp öteden beri araştırma konusu olmuştur. Sayıları hakkında farklı görüşler vardır. Hz. Peygamber (s.a.v)

---

⁵⁷ Kâdî Abdülcabbar, Ahmed, **Şerhu Usûli'l-Hamse**, (thk. Abdulkerim Osman), Mektebetü'l-Vehbe, Kahire, 1416/1996, s. 632.

⁵⁸ Eş'arî, Ebu'l-Hasan Ali b. İsmail, **Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfü'l-Musallîn**, (thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamit), Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut, 1411/1990, c. I, s. 231.

⁵⁹ eş-Şûra, 42/37.

⁶⁰ Pezdevî, Ebu Yusr Muhammed; **Usulu'd-Dîn, (Ehl-i Sünnet Akaidi)**, Çev.: Gölcük, Şerafeddin, İstanbul, 1988, s. 206 ;Uludağ, Süleyman, **Kelâm İlmi ve İslâm Akâidi Şerhu'l-Akâid**, Dergah Yay., trs., s. 262.

⁶¹ es-Sâbûnî, Muhammed Ali; **Safvetü't-Tefâsir**, (Tercüme ve Tahric: Sadrettin Gümüş-Nedim Yılmaz), Ensar Neşriyat, İstanbul, 1993, c. VI, s. 227.

muhabatına ve içinde bulunduğu zamana, durumuna göre büyük günahların sayısını farklı şekillerde zikretmiştir. Bir hadisinde Allah Resulü; Allah'a şirk koşmayı, ana-babayla itaatsizliği, yalan söylemeyi ve yalancı şahitlik etmeyi büyük günah olarak sıralamıştır⁶².

İbn Ömer'den büyük günahların; Allah'a şirk koşmak, haksız yere adam öldürme, namuslu kadına iftira etmek, savaştan firar etmek, zina etmek, sihir yapmak veya yaptırmak, yetim malı yemek, müslüman olan anne babaya itaatsizlik etmek, mescid-i Haram'da günah işlemek olduğunu rivayet ederken Ebu Hureyre (r.a) ribayı, Hz. Ali (r.a) ise hırsızlığı ve şarap içmeyi eklemiştir.⁶³

Şemsettin Ebû Abdullah ez-Zehebî'nin Kitab'ul-Kebâir isimli eserinde yetmiş kebirenin izahi yapılmıştır. ez-Zehebî'nin belirlediği büyük günahlara birkaç örnek; namazı ve cemaatı terk etmek, özürsüz olarak Ramazan orucunu tutmamak, kumar oynayarak homoseksüellik, intihar etmek, erkeklerin kadınlara-kadınların erkeklere benzemeye çalışması, ahde vefasızlık, kibirli olmak akraba ziyaretlerini kesmek, komşuya eziyet etmek vb. dir.⁶⁴

Büyük günahların sayısının ne kadar olduğu konusunda Ashâb-ı Kirâm ihtilâf etmiştir. İbn Mes'ûd dört, İbn Ömer yedi, Abdullah b. Amr dokuz olduğunu söylerken. İbn Abbas, İbn Ömer'in: "büyük günahlar yedidir" dediğini duyduğu zaman: "Onlar yediden daha fazla yetmişe yakındır" demiştir. Bazıları ise Allah-u Teâlâ'nın cehennem ile korkuttuğu her günah büyük günahdır, demişlerdir. Seleften birisi de: 'Dünyalıkta haddi, yâni peşin cezayı gerektiren her günah büyük günahdır' demiştir. Bazıları ise, kadir gecesinin hangi gece olduğu bilinmediği gibi, günahlar arasında bunlar da kesinlikle bilinemez, demişlerdir. İbn Mes'ûd'a büyük günahlardan soran bir adam o 'Nisâ sûresinin başından itibaren otuzuncu ayete kadar oku' demiştir. Yukarda geçen 31. ayette sıra geldiği vakit: 'Allah-u Teâlâ'nın bu sûrede buraya kadar yasakladığı her şey büyük günahdır' dedi. Ebû Tâlib-i Mekkî, hadîslerden derleyip topladığına göre on yedi tane büyük günah olduğunu ifade etmiştir⁶⁵.

⁶² Müslim, Ebi Hüseyin Müslim b. Haccac, **Sahih-i Müslim**, İman, 38 hadis no:143 (1/91) Çağrı Yay., İstanbul, 1413/1992

⁶³ Ebu Davud, Süleyman b. el-Eşab, **Sünen** Vasaya, 10 Hadis no:2876 (3/294-295) İstanbul,1992

⁶⁴ ez-zehebî, Şemseddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz, **Kitabu'l-Kebâir**, Daru't-Temel, İstanbul,1985, s.,18 vd.

⁶⁵ İmam Gazalî, a.g.e., c. IV, s. 34.

Nureddin Sabuni de bu konuda “Doğru olan odur ki, kebîre ve sağıre izafî ve nisbî iki isimdir. Zatları itibariyle ne oldukları bilinemez. Bir günah, daha büyük bir günaha nisbetle sağıre (ve küçük günah)tır. Aynı günah, kendisinden daha küçük olan bir günaha nazaran kebîredir. Mutlak kebîre küfür ve şirkir. Zira ondan daha büyük bir günah yoktur. Fakat burada kebîreden maksat, küfrün dışında kalan büyük günahlardır.” diyerek küfür ve şirkî mutlak büyük günah olarak zikretmektedir⁶⁶.

Gazzalî büyük günahları üç kategoriye ayırmıştır. Küfür ve şirkî birinci mertebeye koyarak küfürden daha büyük günah olamayacağını söyleyerek ikinci kategoriye nefsi koymaktadır. Adam öldürmek gibi neslin devamına karşı işlenen suçlar, zina, livata. Üçüncü mertebede bulunan büyük günah zor kullanarak, hile veya hırsızlık gibi haksız yere servete sahip olmak, insanların mallarını haksız bir şekilde gasp etmektedir⁶⁷.

Büyük günahların sayısı konusunda sabit bir rakam yoktur.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (s.a.v) günahların sayısını farklı şekillerde söylemiştir. Bir hadisinde, Allah’a şirk koşmak, ana-babaya itaatsizlik etmek, yalancı şahitlik yapmak, yalan söylemek gibi günahları büyük günahlardan zikretmektedir⁶⁸.

3.1.3. Büyük Günahlara Kur’an’dan Örnek Ayetler

3.1.3.1. Şirk

İslam’a göre şirk veya küfür en büyük günahdır⁶⁹. Kur’an şirkin en büyük ve affedilmez bir günah olduğunu şu ayetlerde belirtir:

*“Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, bundan başkasını dilediğine bağışlar.”*⁷⁰

*“De ki: ‘Gelin, Rabb’inizin size (neleri) haram kıldığını okuyayım: O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın...’”*⁷¹

⁶⁶ Uludağ, a.g.e., s. 263.

⁶⁷ İmam Gazalî, a.g.e., c. IV, s. 37-38.

⁶⁸ Buharî, Ebi Abdillâh Muhammed b. İsmail, **Sahih-i Buhari**, Edeb, 6(7/70-71), Çağrı Yay., İstanbul, 1413/1992.

⁶⁹ Canan, a.g.e., c. XI, s. 529.

⁷⁰ en-Nisâ, 4/48.

⁷¹ el-En’âm, 6/151.

“De ki: ‘Rabbim, ancak kötülükleri, gerek açığını gerek gizlisini; günahı ve haksız yere saldırmayı; hakkında hiçbir delil indirmedığı bir şeyi, Allah’a ortak koşmayı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyler söylemenizi haram etmiştir.’”⁷²

“...öyleyse siz de, bile bile Allah’a eşler koşmayın”⁷³

“Allah kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz, bundan başka her şeyi dilediğine bağışlar...”⁷⁴

“Siz ve Allah’tan başka taptıklarınız cehennemin odunusunuz. Siz (odun gibi) oraya gireceksiniz. Eğer onlar tanrı olsalardı oraya girmezlerdi. Oysa hepsi orada ebedî kalacaklardır.”⁷⁵

“Sana ve senden öncekilere şöyle vahyedildi: ‘Andolsun, eğer (Allah’a) ortak koşarsa amelin boşa çıkar ve ziyana uğrayanlardan olursun!’”⁷⁶

“Kim Allah ile beraber, varlığını ispat edecek hiçbir delil bulunmayan bir tanrıya taparsa, onun hesabı, Rabb’inin yanındadır (onu Allah cezalandırır), çünkü kâfirler iflah olmazlar”⁷⁷

“O ki Allah ile beraber başka tanrılar edindi, bundan dolayı onu çetin bir azaba atın”⁷⁸

“İnsanlardan kimi, Allah’tan başka eşler tutar, Allah’ı sever gibi onları severler”⁷⁹ “Kendini düşünen, hayatın ve kâinatın anlamını tahlil etmeye çalışan bir insan, şirk koşmakla Hak’dan yüzünü çevirmiştir. Gerçekte ise şirkin büyük günah ve affedilmez oluşu, insanın yaratılış gerçeğini kavramak istememesi ve kâinatta cereyan eden sayısız olayların, belgelerin dilini anlamamasıdır. Sayısızca olguların yalanlanması, insanı bağışlanmaz bir isyana götürmektedir. Yüce Allah bağışlamasını,

---

⁷² el-A’raf, 7/33.

⁷³ el-Bakara, 2/22.

⁷⁴ en-Nisâ, 4/116.

⁷⁵ el-Enbiyâ, 21/98, 99.

⁷⁶ ez-Zümer, 39/65.

⁷⁷ el-Mü’minûn, 23/117.

⁷⁸ el-Kaf, 50/26.

⁷⁹ el-Bakara, 2/165; Ayrıca bkz. Al-i İmran, 3/67; el-Hac, 22/17; et-Tevbe, 9/28.

müşrikten kesmiştir.” Şirk ehlinin tümü tapanla beraber cehennem azabına girecek ve orada sürekli kalacaklardır⁸⁰.

Allah’a ortak koşmak için ilmî bir kudreti olacak çıkar, hiç bir delil yoktur. Müşriklik, delil olmadan şeytana uymaktan kaynaklanan bir cehalet, aptallıktan ibaret bir nefsi arzudur. Bütün kötülüklerden, günahattan, isyandan daha büyük bir haramdır.⁸¹

3.1.3.2. Ayetleri İnkâr Etmek

Allah-u Teala kendisine iman etmeleri için her kavme peygamberler aracılığı ile ayetler göndermiştir. Bu ayetleri inkar edenlerin büyük günah işlediklerini, öncelikle uyarıldıklarını, inkarlarında ısrar edince azapla helak oldukları bildirilmiştir.

“Ey kitap ehli, (gerçeği) gördüğünüz halde, niçin Allah’ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?”⁸²

“Andolsun biz bu Kur’ân’da insanlara her çeşit misali türlü biçimlerde anlattık, ama insanlardan çoğu, inkârda direttiler.”⁸³

“İşte cezaları budur. Çünkü onlar, âyetlerimizi inkâr ettiler ve ‘Biz kemikler ve ufalanmış toprak haline geldikten sonra biz mi yeni bir yaratılışla diriltileceğiz?’ dediler. Görmediler mi ki, gökleri ve yeri yaratan Allah, kendilerinin benzerlerini yaratmağa da kâdirdir? Kendileri için, bir süre koymuştur, onda hiç şüphe yoktur (o süre dolunca mutlaka ölecekler veya dirileceklerdir). Ama zâlimler inkârda direttiler.”⁸⁴

“İman ettikten, Rasul’ün hak olduğunu gördükten ve kendilerine açık deliller geldikten sonra, inkâr eden bir kavme Allah nasıl yol gösterir? Allah, zâlim kavmi doğru yola iletmez.”⁸⁵

“İnkâr edenler dediler ki: ‘Biz ne bu Kur’an’a, ne de bundan önce gelen (Kitab)lara inanırız’ ”⁸⁶

---

⁸⁰ Soysaldı, Mehmet, **Kur’ân Semantiği Açısından İnançla İlgili Temel Kavramlar**, Çağlayan Yay., İzmir, 1997, s. 64-79.

⁸¹ Yazır, a.g.e., c. IV, s. 34.

⁸² Al-i İmrân, 3/70.

⁸³ el-İsrâ, 17/89.

⁸⁴ el-İsrâ, 17/98, 99.

⁸⁵ Al-i İmrân, 3/86.

⁸⁶ Sebe, 34/31.

“Vicdanları, onları (n doğruluğuna) kanaat getirdiği halde, sırf haksızlık ve böbürlenme yüzünden onları inkâr ettiler. Bak işte o bozguncuların sonu nasıl oldu.”⁸⁷

“Fakat o zâlimler bile bile Allah’ın ayetlerini inkâr ediyorlar.”⁸⁸

“Bizim ayetlerimizi de kasten inkâr ediyorlardı...”⁸⁹

Nasıl ki yola dikilen işaretler, yolcunun gözlerini kendilerine değil, gideceği istikamete yöneltirse, her tabiat olayı da bizim dikkatimizi kendi üzerine değil, kendilerinin ötesinde olan bir istikamete yöneltmeye çalışır. Bu derin anlayışa göre bir tabiat olayı, artık bir tabiat olayı değildir, bir işarettir, bir semboldür. Kur’ân buna âyet diyor. Kur’ân’a göre birer ayet olan bütün tabiat olayları, Allah’ın zatını, yahut da O’nun şu veya bu sıfatını ve iyiliğini, saltanat ve adaletini gösterir.⁹⁰

“Gerçek şu ki kâfirlere, Allah’tan gelecek bir zararı, ne malları, ne de evlatları engelleyemez. İşte onlar, o ateşin yakıtı olacaklardır. Gidişatları, Firavun’un soyunun ve daha öncekilerin gidişatı gibidir. Âyetlerimizi inkâr etmişlerdi. Bunun üzerine Allah da onları işledikleri günahlar yüzünden yakalayıp alaşağı etti. Allah, cezası çetin olandır.”⁹¹

...Bu âyet, herkese şamil olarak varid olmuş, Firavun ailesinin ve daha başkalarının gelen şiddetli felaketlerin Hakk’ın âyetlerini tekzib ve inkâr edenlerin hepsinin başına da geleceğini mü’minlere müjdeli bir vaad, kâfirlere de tehdit dolu vaîd olarak haber vermiştir.⁹²

3.1.3.3. Haksız Yere Adam Öldürmek

“Kim bir mü’mini de kasıtlı olarak (taammüden) öldürürse onun da cezası, içinde ebedi kalmak üzere cehennemdir. Allah ona gazaplanmış, onu kenetlemiş ve ona büyük bir azab hazırlamıştır.”⁹³

“...Kim bir nefsi, bir başka nefse ya da yeryüzündeki bir fesada karşılık olmaksızın (haksızca) öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibi olur...”⁹⁴

---

⁸⁷ en-Neml, 27/14.

⁸⁸ el-En’am, 6/33.

⁸⁹ Fussilet, 41/15.

⁹⁰ İzutsu, Toshihiko, **Kur’ân’da Allah ve İnsan**, (çev.: Süleyman Ateş), Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, trs., s. 169.

⁹¹ Âl-i İmran, 3/11.

⁹² Yazır, a.g.e., c. II, s. 318-319.

⁹³ Nisa, 4/93.

“De ki: ‘Gelin size Rabbinizin neleri haram kıldığını okuyayım: O’na hiçbir şeyi orta koşmayın, anne-babaya iyilik edin, yoksulluk endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizin de, onların da rızıklarını biz vermekteyiz. Çirkin - kötülüklerin açığına da, gizli olanına da yaklaşmayın. Hakka dayalı olma dışında, Allah’ın (öldürülmesini) haram kıldığı kimseyi öldürmeyin. İşte bunlarla size tavsiye (emr) etti umulur ki akıl erdirirsiniz.’”⁹⁵

“Haklı bir neden olmaksızın Allah’ın haram kıldığı bir kimseyi öldürmeyin...”⁹⁶

“Ve onlar, Allah ile beraber başka bir ilâh’a tapmazlar. Allah’ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa ‘ağır bir ceza ile’ karşılaşır.”⁹⁷

3.1.3.4. Faiz

Faiz Kur’an-ı Kerim’de ve klasik İslâmi kaynaklarda “ribâ” kelimesiyle karşılığını bulmuştur. “Malın mal ile değişimi mahiyetindeki bir akidde karşılığı bulunmayan bir fazlalıktır. Ayrıca genel olarak haram olan akid mevzûuna da ribâ denmiştir.”⁹⁸

“Faiz (riba) yiyenler, ancak kendisini şeytan çarpmış olanın kalkışı gibi, çarpılmış olmaktan başka (bir tarzda) kalkmazlar. Bu, onların: ‘Alım-satım da ancak faiz gibidir’ demelerinden dolayıdır. Oysa Allah, alışverişi helal, faizi ise haram kılmıştır. Kime Rabbinden bir öğüt gelir de (faize) bir son verirse, artık geçmişi kendisine, işi de Allah’a aittir. Kimde (faize) geri dönerse, artık onlar ateşin halkıdır, orada onlar sürekli kalacaklardır.”⁹⁹

“Allah, faizi yok eder de, sadakaları arttırır. Allah, günahkâr olan kâfirlerin hiç birini sevmez.”¹⁰⁰

“Ey iman edenler, Allah’tan korkup-sakinin ve eğer inanmışsanız, faizden arta kalanı bırakın.”¹⁰¹

---

⁹⁴ Maide, 5/32.

⁹⁵ En’âm, 6/151.

⁹⁶ İsrâ, 17/33.

⁹⁷ Furkan, 25/68.

⁹⁸ Karaman, Hayreddin, **Mukayeseli İslâm Hukuku**, İz Yayıncılık, İstanbul, 1999, c. II, s. 202.

⁹⁹ Bakara, 2/275.

¹⁰⁰ Bakara, 2/276.

“Şayet böyle yapmazsanız, Allah’a ve Resulüne karşı savaş açtığını bilin. Eğer tevbe ederseniz, artık sermayeleriniz sizindir. (Böylece) ne zulmetmiş olursunuz, ne de zulme uğratılmış olursunuz.”¹⁰²

Bu ayetlerde faiz yasaklanıyor. “Ribâdan vazgeçmeyenlerin Allah ve Resulü ile savaşa girmiş olacakları belirtiliyor.”¹⁰³

Faiz, birçok yönüyle hakkı ve hukuku rayından çıkarmaktır. Bunda aracı amaç, amacı da araç zannettiren bir göz boyama; bir şeyi kendisiyle hem mukayese etmek, hem de kendine intibak ve eşitliğini ortadan kaldırmaya çalışmak gibi bir çelişki bulunmaktadır.” Faiz, hayat hakkı tanımak istemeyen kendi çıkar ve isteklerini hakkın gerçek ölçüsü ve temeli saymak isteyen kısır görüşlü kimselerin şiarıdır. Faize taraftar olanlar, daima hukukî mevzuatı, Hakk’ın ölçüsüyle ölçmeyip beşeriyetin kanunlarını, hakkın ve gerçeğin yegâne ölçüsü sanan ve her şeyi kendi kişisel çıkarları açısından görenler arasında bulunur. Allah ise faizin, insanların koyduğu kurallara göre değil, ilâhî hükümlere dayalı olarak haram olduğunu, bunu helal sayanların sonradan kurtulamayacaklarını, yalnızca tevbe edip bundan vazgeçenlerin kurtulma ümitleri olduğunu buyurmuştur. Bu kadar büyük bir zarar olan ribâyı bir kâr, bir kazanç sanıp da arkasından koşmamalıdır.¹⁰⁴

“Ey iman edenler, faizi kat kat arttırılmış olarak yemeyin ve Allah’tan korkup sakının, umulur ki, kurtulursunuz.”¹⁰⁵

3.1.3.5. Zina

Zina da büyük günahlardan birisidir ve Kur’an’da yasaklanmıştır.

“Zinaya yaklaşmayın, şüphe yok o, ‘çirkin bir hayasızlık’ ve kötü bir yoldur.”¹⁰⁶

“Ve onlar, Allah ile beraber başka bir ilâh’a tapmazlar. Allah’ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa ‘ağır bir ceza ile’

---

¹⁰¹ Bakara, 2/278.

¹⁰² Bakara, 2/279.

¹⁰³ Ateş, Süleyman, **Yüce Kur’an’ın Çağdaş Tefsiri**, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, 1988, c. I, s. 477.

¹⁰⁴ Yazır, a.g.e., c. II, s. 250-251.

¹⁰⁵ Âl-i İmrân, 3/130.

¹⁰⁶ İsrâ, 17/32.

karşılaşır. Kıyamet günü, azab ona kat kat arttırılır ve o içinde aşağılanmış olarak temelli kalır”¹⁰⁷

“Ey peygamberin kadınları, sizden kim açık bir çirkin - utanmazlıkta bulunursa, onun azabı iki kat olarak arttırılır. Bu da Allah’a göre pek kolaydır.”¹⁰⁸

3.1.3.6. Namuslu Kadına İftira Etmek

İfk: “Uydurulmuş yalan, gerçeğin ters yüz edilmesi. Haktan ve doğruluktan yüz çevirmek”¹⁰⁹ demektir.

“Kim bir hata ya da günah kazanır da sonra bunu bir suçsuzla yüklerse, gerçekten o, böyle bir yalan (bühtan), ve apaçık bir günahı yüklenmiştir.”¹¹⁰

“Korunan (iffetli) kadınlara (zina suçu) atan, sonra dört şahit getirmeyenlere de seksen değnek vurun ve onların şahidliklerini ebedi olarak kabul etmeyin, onlar fasık olanlardır.”¹¹¹

“Namus sahibi, bir şeyden habersiz, mü’min kadınlara (zira suçu) atanlar, dünyada ve ahirette lanetlenmişlerdir. Ve onlar için büyük bir azab vardır.”¹¹²

“O gün, Allah onlara hak ettikleri cezayı eksiksiz verecektir ve onlar da Allah’ın hiç şüphesiz hak olduğunu bileceklerdir.”¹¹³

3.1.3.7. İçki - Kumar

İçki ve kumar da büyük günahlardandır. Kur’an bunların hükmünü şöyle açıklamaktadır:

“Sana içkiyi ve kumarı sorarlar. De ki: ‘Onlarda hem büyük günah, hem de insanlar için (bazı) yararlar vardır. Ama günahları yararlarından daha büyüktür...’”¹¹⁴

“Ey iman edenler, içki, kumar, dikili taşlar ve fal okları ancak şeytanın işlerinden olan pisliklerdir. Öyleyse bun(lar)dan kaçın; umulur ki kurtuluşa erersiniz.”¹¹⁵

¹⁰⁷ Furkan, 25/68-69.

¹⁰⁸ Ahzâb, 33/30.

¹⁰⁹ Bulaç, Ali; **Kur’an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı**, Girişim Yay., İstanbul, 1990, s. 625.

¹¹⁰ Nisa, 4/112.

¹¹¹ Nur, 24/4.

¹¹² Nur, 24/23.

¹¹³ Nur, 24/25.

¹¹⁴ Bakara, 2/219.

“Gerçekten şeytan, içki ve kumarla aranızda düşmanlık ve kin düşürmek, sizi, Allah’ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık vazgeçtiniz, değil mi?”¹¹⁶

3.1.3.8. Gıybet

Gıybet, onu bunu çekiştirmek, demektir. Günah olan fiiller kapsamına girmektedir. Kuran’da bu durum şöyle vurgulanmaktadır.

“Allah, zulme uğrayanlar dışında, kötü sözün açıkça söylenmesini sevmez. Allah işitendir, bilendir.”¹¹⁷

“Ey iman edenler, zandan çok kaçınınız; çünkü zannın bir kısmı günahtır. Tecessüs etmeyin (birbirinizin gizli yönlerini araştırmayın). Kiminiz de kiminizin gıybetini yapıp arkasından çekiştirmesin. Sizden biriniz, ölü kardeşinin etini yemeyi sever mi? İşte, bundan öğrenip - tiksindiriniz. Allah’tan korkup sakının. Hiç şüphesiz Allah, tevbeleri kabul edendir, çok esirgeyendir.”¹¹⁸

“Arkadan çekiştirip duran, kaş göz hareketleriyle alaf eden her kişinin vay haline!”¹¹⁹

O halde biz günahların büyük çoğunluğunun, Kur’an’ın ifadelerine dayandığını söyleyebiliriz. Başka bir ifade ile nelerin, hangi eylemlerin günah olduğunu Kur’an’dan anlıyoruz.

---

¹¹⁵ Mâide, 5/90.

¹¹⁶ Mâide, 5/91.

¹¹⁷ Nisan, 4/148.

¹¹⁸ Hucurât, 49/12.

¹¹⁹ Hümeze, 104/1.

II. BÖLÜM

MUSİBET VE GÜNAHLARLA İLİŞKİSİ

1. MUSİBETİN ANLAMI

Musibet; “savb” kökünden esâbe fiilinin ism-i fâilidir, Esâbe; isabet etmek, üzerine bela inmek, savb, ise; inmek, üzerine isabet etmek. Musibet; sıkıntı, felaket, aniden gelen bela anlamındadır¹²⁰.

Musibet: “İsabet’ten bir kimseye çeşitli felâketlerin, hastalık, ölüm, zarar, iflas, açlık, yoksulluk, kıtlık vb. şeylerin isabet etmesi, bu gibi afet ve imtihan konusu olaylarla çevrilmesi.” anlamına gelmektedir¹²¹.

“Sözlükte isabet etmek, erişmek, dokunmak vs. manalarına gelen ‘isâbet’ mastarından türeyen musibet kavramı, belâ, sıkıntı, aniden gelen felâket gibi manalara gelmektedir. Kişiye eza, sıkıntı veren her şeye musibet denir.”¹²²

“Musîbet: okla vurmak demektir. Sonra başa gelen her belâyâ musibet denilmiştir.”¹²³

Hz. Peygamber bir hadisinde musibeti “mü’mine eziyet verecek her şey ona bir musibettir” şeklinde ifade etmiştir.¹²⁴

“İnsana can, mal veya ailesinde rahatsızlık verici her şeydir.”¹²⁵

“Musibet; hedefine isabet eden mermi gibi insana şiddetle dolanan hadise ve felakettir.”¹²⁶

Musîbet sözlükte “İnsanın canını sıkan ve üzüntü veren şey¹²⁷ anlamına geldiği gibi insanın doğasına uygun düşmeyen ölüm vb. gibi şeyler”¹²⁸ manasına gelmektedir.

---

¹²⁰ Huri, Said eş-Şartûnî, **Akrabu’l-mevârid fî Fusahî’l-Arabîyyeti ve’s-Sevâid**, Beyrut, 1989, c.I, s. 667-668.

¹²¹ Bulaç, Ali, a.g.e., s. 619.

¹²² Atik, M. Kemal ve arkadaşlar, a.g.e., “Musibet kavramı”, s. 527..

¹²³ Davudoğlu, a.g.e., c. X, s. 521.

¹²⁴ Suyutî, Celalüddin Addurrahman b. Ebî Bekr, **el-Câmû’s-Sağır fî Ehâdisi’l-Beşîri’n-Nezir** Kahire, 1982, II, s.93

¹²⁵ Zuhayli, Vehbe, **et-Tefsîrû’l-Münîr**, Bilimevi Basın Yayın Ltd. Şti., 2. Baskı, İstanbul, Temmuz 2005, c. II, s. 329.

¹²⁶ Yazır, a.g.e., c. VII, s. 434.

¹²⁷ İbn Manzûr, Ebi’l- Fadl Cemaleddin Muhammed b. Mükerrerem, **Lûsânü’l-Arab**, Daru’s Sâdr, Beyrut, 1414/1994, c.s I.535

¹²⁸ Cürcânî, a.g.e, s.217.

1.1. Kur'an'da Musibetle Alakalı Terimler

a. **الضَّرَاءُ**: Zarar ve sıkıntı veren durum”¹²⁹

b. **السَّرَّاءُ**: “Sürûr (sevinç) veren durum.”¹³⁰

“O (Allah'tan korku)nlar, bollukta ve darlıkta Allah için harcarlar, öfkelerini yutarlar, insanları affederler. Allah iyilik edenleri sever.”¹³¹

c. **Belâ** : Kur'an'da sınamak, denemek; musibet, gam, sıkıntı, dert manalarında kullanılmıştır.¹³² İbn Manzûr'a göre belâ; hem denemek, imtihan etmek anlamında hem de nimet şeklinde iki tür manada içermektedir.¹³³ Bela kelimesi Kur'anı Kerim'de otuz sekiz yerde geçmektedir. Altı yerde belâün ve belâen şeklindedir.¹³⁴

Kur'anı Kerim'de musibet kavramı on yerde (el-Bakara, 2/156, Âl-i İmrân, 3/165; en-Nisa, 4/62,72; el-Mâide, 5/106; el-Tevbe,9/50; el-Kassas, 28/47; es-Şûrâ,42/30; el-Hadid 57/22; el-Tegâbün, 64/11), musibetin türevlerinden esâbe beş yerde, onun türevleri ise altmış farklı ayette geçmektedir.¹³⁵

Musibet yeryüzünde ve insan nefislerinde olmak üzere iki şekilde zahür etmektedir. Yeryüzünde meydana gelen musibetler, yerde herhangi bir zarar ve zinaya sebep olan âfetlerdir. Bunlar genelde tabiat kanunlarıyla ilişkilidir. Kuraklık, kıtlık, ürünler veya hayvanlara ârız olan âfetler, evlerin, şehirlerin harabeye dönmesi, arazilerin ziyanı, zelzele, kıtlık ve sefaletin birbirini takip etmesi gibi acılara, ızdırablara ve yıkıma sebep olan diğer bütün zararları içine almaktadır. Nefislerde meydana gelen musibetler ise, ölümler, çeşitli hastalıklar, yara bere, hapis, işkence, açlık, susuzluk, çeşitli ceza ve sıkıntılara uğrama gibi insanlarla ilgili olan acılardır.¹³⁶

¹²⁹ Yazır, a.g.e., c. II, s. 424.

¹³⁰ Yazır, a.g.e., c. II, s. 424.

¹³¹ Âl-i İmrân, 3/134; Ayrıca bkz. Bakara, 2/177, 212, 213.

¹³² Rağib el-İssehâni a.g.e.,s. 79

¹³³ İbn Manzûr, a.g.e, c.XIV, 83-84

¹³⁴ Abdülbakî, Muhammed Fuat **el-Mu'cemu'l-Müfehres li Elfâzi'l-Kur'ani'l-Kerîm**, İstanbul, 1408/1987, 135-136

¹³⁵ Abdülbakî, a.g.e., “esabe” ve “musibet” md.

¹³⁶ Yazır, a.g.e., c. VII, s. 434.; Râzî, Fahreddin et-Tefsîrül-Kebir, Danu'l-İhya et-Türasi'l-Arabî, Beyrut,1417/1997

2. GÜNAHLARIN MUSİBETLERLE İLİŞKİSİ

Kur'an'a genel olarak bakıldığında musibetlerin iki türlü sebebi vardır. Biri, işlenen günahlar dolayısıyla meydana gelen musibetler, ikincisi ise imtihan etmek amacıyla meydana gelen musibetlerdir. Bu başlıkta tezimizin de asıl konusu olan günahlarla musibetlerin ilişkisi üzerinde duracağız.

Acıların, ızdırapların dertlerin, zevklerin ve mutlulukların yeryüzünde var olduğu inkar edilemez bir gerçektir. Bunların sebepleri araştırılırsa görülecek olan şudur ki; ne zaman tabiat kanunlarına, sünnetullahı karşı bir zıtlık varsa orada kişi irade-i cüziyesi ile var olan nizama karşı eylemleri içerisindeyse orada mutlaka kötülük doğar. Doğa kanunlarına, sünnetullahı riayet edildiği takdirde orada ise haz doğar. Allah kainatı belli bir düzen ve kurallar manzumesi içerisinde yaratmıştır. Acılar, ızdıraplar Allah'ın eserini ihlal eden nizamını bozan fâsîd irâdeden doğar.¹³⁷

İnsanlar iradeyle, akıl ile, yapıp-etme gücüyle donatılmışlardır. İradî olarak yaptıkları bütün eylem ve davranışlarından dolayı sorumlu tutulmuşlardır. İyi-güzel davranışlara mükâfat, kötü ve yanlış davranışlarına da ceza verileceği Kur'an'ın bir çok ayetinde belirtilmiştir.

Yeryüzünde toplumsal alanda ahlaki kötülükten sorumlu olan; yapıp ettiklerinden, irade-i cüziyesinde tamamen özgür olan insanın kendisidir. Ahlakî eğitimle bu olumsuzluklar kötülükler en aza indirgenebilir veya ortadan kaldırılabılır.

Doğa da insana zarar veren tabii olaylar, depremler mevcuttur. Tabiattaki doğal olaylar Allah'ın koyduğu kadar çerçevesinde meydana gelmektedir. Bu olayları bizler. kötülük olarak niteleyebilir miyiz. Mu'tezile "kötülük" niteliğini insanın iradî fiillerine vererek, Allah adalet sahibi ve zulümden uzak olduğunu söyler. O zaman bunları nasıl algılamak gerekir. Bu konuyu şu şekilde açıklık getirebiliriz: Tabiatta ki doğal kötülükler. insanlara tek tek güdülmemiştir. Mesalâ deprem tabiattaki doğal düzenin bir gereğidir. Deprem faylarının bulunduğu yerlerde yerleşim yerleri varsa. depremin zarar vermemesi olanaksızdır. Depremin, sel felaketinin vermiş olduğu tahribat Japonya'da başka Almanya da başkadır. Yine veba mikrobunun ortaçağ ile 20.yy.'da verebileceği kötülük eşit olmayacaktır. İnsanlar. cüzi iradesiyle bu zararlardan korunabilir veya etkisini azaltabilir. Bugün bilimsel bulgularla fay hatlarının nerelerde olduğu açık bir

---

¹³⁷ Uludağ, a.g.e, s.41

şekilde bilinmektedir. Tabii ve doğal olan deprem olayının sonucunda vereceği tahribat, o anda görülen zararlar kişiye aittir. Çünkü deprem fayı üzerinde kurulacak yerleşim yeri. insanın kendi iradesine bağlıdır. ¹³⁸ Bu fay hatları üzerinde oturan insanların evlerini. deprem şartlarına uygun biçimde inşa etmezlerse veya malzemedden çalarlarsa sonuçta yakınların, mal-mülklerini, servetlerini kaybetme musibetiyle karşı karşıya kalabilmektedir. Tabiatta var olan bu sisteme. insan maruz kalmaktadır. O yüzden de bunları kötülük olarak nitelendirmektedirler. Bunlar tabiat düzeninin, var olan sistemin bir gereğidir. Şunu unutmamak gerekir ki; Allah ilahi kanunların değiştirilecek güç ve kuvvete sahiptir. İstinaî şartlara bağlı olarak Allah'ın. insanların dince suç sayılan eylemlerine karşılık tabii olayları kapsayan çeşitli musibetlerle cezalandırabileceğini söylemek her zaman için mümkündür. Tarihe bakıldığında geçmiş kavimlerin, söz konusu bir takım davranışlarına karşılık. çeşitli doğal felaketlerle yok edildikleri Kur'anı Kerim'de açık bir şekilde ifade edilmiştir. ¹³⁹ Görüldüğü gibi Allah, İnsanın azdığı ahlaki değerlerin kabul edilmediği zamanlarda tabiata müdahalelerde bulunmuştur.

Kötülüğün kaynağı nedir? sorusuna Ebu Hanife ile öğrencisi arasındaki diyalogda şu şekilde geçiyor: “Ebû Hanife'ye sordum: ‘Bana bir musibet (bela, acı ve zarar veren olay) dokundu. Şimdi bu Allah'ın denemesi mi yoksa benim kazandığım bir şey mi? Ben diyorum ki, bu Allah'tan değil. Ben küfre girmiş olur muyum?’ Ebû Hanîfe: ‘Hayır’ dedi. ‘Niçin?’ diye sordum. Ebû Hanîfe: ‘Çünkü Allah: «Sana isabet eden iyilik Allah'tan, kötülük ise kendi nefsendendir.»(Nisa, 4/79). Yani günahlarınız sebebiyledir... İnsan, Allah'ın kendisinde iyi ameller için kullanmasını emrettiği gücü. kötülük yapmak için kullandığından dolayı cezalandırılır. Ebu Hânife musibeti insanın günahlarına bağlanmış bir “ceza” olarak yorumluyor. Günahların doğuracağı, elem, acı ızdırıp ve musibetleri, günahların ‘cezası’, Allah tarafından insanlara verilmiş bir ceza olarak yorumluyor. Musibetlerin büyük bir kısmı bu kapsama girer.

Kur'an-ı Kerim. insanların günahlarıyla başlarına gelen musibetler arasında doğrudan irtibat kurmuştur.

---

¹³⁸ Güler, İlhami, Allah'ın Ahlâkiliği Sorunu, Ankara Okulu Yay. Ankara, 2000,s.60-62

¹³⁹ “Biz de “bardaktan başanırcasına akan su ile göğün kapılarını açtık. Yeri de çoşkun kaynaklar halinde fişkırttık. Derken su takdir edilmiş bir işe karşı birleşti ” Kamer, 54/11-12

“Başınıza gelen herhangi bir musîbet ellerinizle işlediklerinizden ötürüdür.”¹⁴⁰ buyrulur musîbetlere, günahkar insanların kendi iradeleri ile sebep oldukları hatırlatılmıştır. Yüce Allah bir başka âyette başlarına gelen musîbetlere bahane aramamaları için insanlara peygamberler gönderdiğini şöyle belirtiyor: “Yaptıklarından dolayı başlarına bir musîbet geldiğinde: ‘Rabbimiz! Bize bir peygamber gönderseydin de, âyetlerine uysak ve mü’minlerden olsaydık olmaz mıydı?’ derler (diye peygamber göndermişizdir)”¹⁴¹ insanoğlu bütün tedbiri aldıktan sonra başına herhangi bir musîbet gelirse buna insanın sabır göstermesi gerektiği Kur’an-ı Kerim’de ifade edilmiştir: “Onlara bir musibet isabet ettiğinde, derler ki: ‘Biz Allah’a ait (kullar) ız ve şüphesiz O’na dönücüleriz’ (Bakara, 2/156)”¹⁴²

Bütün musibet Allah’ın izni ve takdiri ile olur. Şu da bilinmelidir ki, Allah kimseye sebepsiz musibet vermez, ahiret’te görülecek ceza veya mükafat kişinin ameline bağlı olduğu gibi dünyadaki nimetler, musibetler de ameline bağlıdır. Bu durum şu ayetle açıkça belirtilmiştir.

“Kim zerre kadar bir hayır işlerse onu göreceksin, kim zerre kadar şer işlerse onu görecektir”

Kur’an-ı Kerim’in pek çok ayetinde Allah-u Teala başa gelen musibetlerin, kişinin kendi elleriyle yaptıklarından dolayı olduğunu belirtiyor.

“Kazanmakta oldukları kötülükler, kendileri için açığa çıkarmıştır ve alay konusu edindikleri şey de kendilerini çepeçevre kuşatmıştır”

“Böylece, kazandıkları kötülüklerin acı sonucu onlara isabet etti. Bunlardan zulmetmiş olanlarda kazanmakta oldukları kötülükler isabet edecektir.”¹⁴³

Bu örneklerde görüldüğü gibi musibetlerle işlenen kötü eylem ve davranışlar arasında bir bağlantı vardır.

“Yada kazanmakta oldukları dolayısıyla onları yok eder, bir çoğunu da affeder”¹⁴⁴

---

¹⁴⁰ Şûrâ, 42/30.

¹⁴¹ Kasas, 28/47.

¹⁴² Atik, M. Kemal ve arkadaşları, a.g.e., “Musibet” mad., s. 527.

¹⁴³ Zümer 39/48-51

¹⁴⁴ Şurâ 42/34

*“Günahın açıkça olanını da, gizlisini de terk edin. Çünkü günahı kazananlar, yüklene geldikleri nedeniyle karşılık göreceklerdir.”*¹⁴⁵

Ayetlerinde açıkça belirtildiği gibi insanlar işledikleri hatalar, isyanlar, günahlardan dolayı musibetlere maruz kalmaktadır. Nimetlerin de, belâ ve musibetlerin gelmesinde de insanların rolleri vardır.

İnsanlar bir takım hatalar yaparak günaha giriyor. Allah bir kısmını af ediyor, bir kısmını ahirete bırakıyor, bir kısmını da hastalık, üzüntü gibi musibetlere maruz bırakarak hemen veriyor.

Kur’an, insanın başına gelen musibetlerle yapmış oldukları suç ve günahları arasında bir ilişki kursa da, onların bir çoğunu dünyada sorguya çekmediğini, musibetlere maruz bırakmadığını bildiriyor.

“Eğer Allah, yaptıkları yüzünden insanları hemen cezalandırırsaydı, yeryüzünde hiç bir canlı yaratık bırakmazdı.” Fakat Allah, onları belirtilmiş bir süreye kadar erteliyor. Süreleri geldiği zaman, Allah kullarını görmektedir.¹⁴⁶

Ayette de belirtildiği gibi, Allah eğer işlenen günahların cezalarını hemen vermiş olsaydı, yeryüzünde hiçbir canlı kalmazdı.

Kişiyne günahlarından dolayı musibet gelirse, günahlarına kefarete olur. Bazen belalar müslüman için günahlara kefarete olabilmektedir. “Kendisine hastalık veya başka bir şeyden ezâ isabet eden hiç bir Müslüman yoktur ki, Allah onunla günahların ağacın yapraklarını döktüğü gibi dökmesin! buyurdular.”¹⁴⁷ Günahlar haricinde gelen musibetler ise kulun manevi derecesinin artmasına vesile olur.

Musibetler bazen isyankâr insanlar için nimet olabilmektedir. Şöyle ki, eğer kişi musibetten ibret alır, isyandan vazgeçerse musibet onun hakkında nimet olur çünkü kişinin isyandan vazgeçerek halinin düzeltilmesine vesile olmuştur.

İnsanların hataları, isyanları, işledikleri günahları yüzünden yeryüzünde çeşitli afetler, belâlar, kıtlık-kuraklık, savaşlar, zulümler, hastalıklara yakalanma gibi musibetler meydana gelmektedir.

---

¹⁴⁵ En’am 6/120, Ayrıca bkz. 42/22,48,7/96,40/17,30/36

¹⁴⁶ Fatır 35/45

¹⁴⁷ Davudoğlu, a.g.e., c. X, s. 518.

“İnsanların elleriyle kazandıkları günahlar yüzünden, karada ve denizde fesat çıktı. Belki dönerler diye,(Allah böylece, onlara, yaptıklarının bir kısmını tattırıyorlar
»148

Bütün musibetler sadece günahkar kullara gelir gibi bir ifade bir düşünce tarzı tanımıyla yanlıştır. Günahı olmayan müminlerin başına gelen musibetler de yok değildir. Fakat bunların sebepleri başka şeylerdir. Mesala Salih kişilerin başlarına gelen musibetler derecelerinin yükseltilmesine yöneliktir. Söz konusu musibetler, iyilikte ve hayırda öncü olan müttaki şahısların başlarına geldiği şu hadiste de belirtilmiştir. “Bela ve musibetler öncelikli ve peygamberlere, sonra velilere sonra derece derece daha aşağıda olanlara verilmiştir.”

Bazı İslam bilginleri ağırı, sızı gibi şeylerin işlenmiş günahlara karşılık verilmiş bir ceza olup olmadığı noktasında ihtilaf etmişlerdir. Bazıları, insanların günahları dolayısıyla bu dünyada musibetlerle cezalandırılmayacağı görüşündedir. “Bugün herkes kazandığına (yaptığına) göre cezalandırılır.”¹⁴⁹ Ayetinde cezanın kıyamet gününde gerçekleşeceği bildirmiştir. Bu ayeti delil göstererek, günahlar dolayısıyla insanların musibetlerle cezalandırılabilceğini kabul etmemişlerdir. Buna mukabil bazı İslam bilginleri “İnsan oğluna bir ağaç çiziği (diken batması) veya benzeri (küçük) bir şey (bile), ancak onun günahından dolayı isabet eder”¹⁵⁰, “Nefsimi elinde bulunduran Allah’a andolsun ki mümine isabet eden, erişen hiçbir hastalık, sıkıntı, yorgunluk elem yoktur ki Allah onunla kulun günahlarından birini affetmesin. Hatta kula batan bir diken dahi günahına kefarettir.”¹⁵¹ gibi Hz Peygamber (s.a.v)’den rivayet edilen hadislerle, “Başımıza gelen herhangi bir musibet, kendi ellerinizle işledikleriniz (günahlar) yüzündendir...”¹⁵², “Kazandıkları (günahlar) yüzünden, onları helak eder.”¹⁵³ ayetleri musibet ve belaların, günahlarına karşılık bir ceza olduğuna delil göstermiştir.

Söz konusu ayet ve hadislerin bir kısım, insanların başlarına gelen birçok hastalıkların, belaların elemelerin çoğunlukla kendi hataları ve günahları yüzünden

---

¹⁴⁸ Rûm 30/41

¹⁴⁹ El-Mü’min 40/17

¹⁵⁰ Ahmet b. Hanbel, **Müsned**, Beyrut, 1405/1985, 6/261; Zemahşerî, Muhammed b. Ömer, **Tefsiru’l-Keşşâf an Hekâiki Gavnamidi’t-Tenzîli ve Uyunu’l Ekâvîli fî Vucuhi’t-Tev’îl** (thk. Abdurrazzak el-Mehdî), Baru’t-Türâsil-Arabî Beyrut, 1417/1987 IV.230

¹⁵¹ Müslim, **Sahih**, Bir 14,52; Buhari, **Sahih**, Marda, 1

¹⁵² es-Şûrâ, 42/30

¹⁵³ es- Şûrâ, 42/34

olduğunu ifade eder. Hayatımızdaki çeşitli olaylara baktığımız zaman musibetlerin bir kısmı suçluların günahlarının cezası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kur'an ayetlerine bir bütün olarak baktığımız zaman Allah'u Tealâ ya sevdiği mü'min kullarını imtihan ederek sabır ve tevekkülünü ölçmek ve büyük mükafatlarla mükafatlandırmak için, musibet verir. "And olsun ki biraz korku ve açlık; mallardan canlılardan ve ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile deneriz. Ey peygamber sabredenleri müjdele"¹⁵⁴ veya kişinin işlediği bir kötülüğe, kötü amellere, kalplerindeki nifaklarından dolayı musibetlerle muhatap ettirir. Yani işlenen kötülüğe karşı bir cezalandırma kastedilmektedir.

Kainatın tek yaratıcısı, mutlak hakimi olan Allah yarattıkları üzerinde mutlak tasarruf gücüne sahiptir. Kullarını, zaman zaman çeşitli musibetlerle imtihan eder. İmtihana tabi tutulan kişi mutlaka günah işlemek durumunda değildir. İnsanların başlarına gelen musibetler, genellikle kendi eleriyle kazandıkları durumunda değildir. İnkârı şirki, hatası, günahı vs. sebebiyle belâlara, helaka maruz bırakılmaktadır. İnsan, ancak kendi kazancı yüzünden cezalandırılmaktadır ve cezalandırılacaktır.

"Allah herkesi kendi kazandığı ile cezalandıracaktır. Gerçekten Allah'ın hesabı çok çabuktur."¹⁵⁵ İnsanın başına gelen felâketler, musibetler kendi günahları ve hataları yüzündendir. Çünkü Allah kullarına zulmetmez.

---

¹⁵⁴ el-Bakara 2/155

¹⁵⁵ İbrahim 14/51

3. KELAM EKOLLERİNİN KONUYA YAKLAŞIMI

Klasik kelamcılar dünyadaki acı, ıstırap, elemeleri ilahi fiiller kapsamına dahil etmekle birlikte bu doğal acı ve ıstırapların, yüce yaratıcı açısından asla kötülük olmayacağı konusunda birleşmişlerdir¹⁵⁶. Kelamcılar musibetler sorununa “Yarattıkları elemleendirme sorunu” başlığı altında ele alarak Allah’ın fiilleri konusu içerisinde işlemişlerdir.

3.1. Maturidilerin Yaklaşımı

Bela ve musibetler sonucunda insanların acı çekmeleri konusunda Maturidi kelamcisi İbn Hûmâm, el-Müsâyere isimli eserinde “Allah’ın yarattıkları “Elemleendirmesi ve Cezalandırması başlığı” altında ele alırken Maturidi kelamcılarında Ebu’l-Yusr Muhammed Pezdevi ile Ebu’l-Mûin en-Nesefî bu konuyu salah-aslah ve hikmetli işler başlıkları içerisinde ele almışlardır.

Hanefi Mâturidiler günahı olmadan acı çektirmenin dünyada vuku bulduğunu kabul ederlerken ahiret’te böyle bir şeyin olacağını kabul etmezler. Çünkü günahsız bir şekilde elemleendirmek Allah’ın hikmetine uygun düşmemektedir. Hikmet ise kendisinde iyilik güzellik alanı düşünmeyi gerekli kılmaktadır.¹⁵⁷ Maturidiler bu konudaki görüşleriyle mu’tezile’ye yakın bir yaklaşım içerisindedirler.

Maturidiler adalet ve zulüm meselesinde konuya aklî yönden bakmaktadırlar. Onlara göre Allah adalet ve hikmet sahibidir. Bu sebeple taşkınlık, haksızlık, zulüm yapmaktan uzaktır. “Allah zulme kudreti olmakla vasıflanmaz. Çünkü muhal O’nun kudreti dahiline girmez.” Fakat hikmet ve haksızlık yapma konusunda ayrılıklar mevcuttur. “Fillerin hasen ve kabih oluşlarıyla yakından ilgili olan adâlet ve zulüm meselesinde Mâturidî okulunun görüşü, Allah’ın yaptığı fiilin çirkinlikle vasıflanıp vasıflanamayacağı noktasında olup, fiillerdeki bu durumun aklen bilineceği tarzındadır.”¹⁵⁸ İyi- güzel fiilere karşılık Allah’ın mükafat, tersi durumunda ise Allah’ın

¹⁵⁶ Arslan, Hulusi, “Doğal Felaketler ve İstıraplar Konusunda Kelamcılarının Görüşleri”, **Marife Dergisi**, Yıl 2, S. 2, Konya, 2002, s. 27.

¹⁵⁷ İbn Ebû Şerif, Kemaleddin, el-Müsâmere, (el-Müsâyere ve İbn Kutluboğa’nın hâşiyesi ile birlikte) Bulak, 1317/1899, s.173-186

¹⁵⁸ Gölcük ;Toprak, a.g.e., s. 244-245.

cezavermesini Hanefi-Maturidiler hikmete uygun görerek hikmetten yoksun bir işin zulüm olacağı, Allah'ın da kullarına zulmetmeyeceği görüşündedirler.¹⁵⁹

Alemde hayrın-şerrin, iyinin-kötünün, musibetlerin-afetlerin olması, sorumluluk ve imtihanın bir gereğidir. Allah iyiliğin kötülüğün kanunlarını koyarak, hayra-şerre gidecek yolu belirtmiştir. İnsanlardan kendi özgür iradeleri ile hidayeti seçmesi istenmiştir¹⁶⁰.

Maturidiler, günahı olmayan kişinin dünyada iken acı, ıstırap, sıkıntılarla karşı karşıya kalabileceğini kabul ederlerken, bunun ahiret için geçerli olacağını kabul etmezler¹⁶¹. Maturidiler Allah'ın özellikle insana ilişkin fiillerinin hiçbirini hikmetten, sebepten, illetten bağımsız olarak yapmayacağını fiillerindeki hikmetliğin onun kemalinden kaynaklandığını savunurlar¹⁶² Görüşündedirler. Ebu Mansur Maturîdi ve onun görüşünde olanlara göre hikmet sonucu iyi ve güzel olan iştir.¹⁶³ Allah'ın günahı olmayanı ahiret hayatında cezalandırmayacağı adaleti, günahkarları isyanları sebebiyle cezalandırması da adaleti gereğidir.¹⁶⁴

Dünyadaki hayvanların, ergin olmamış çocukların çeşitli şekillerde maruz kaldıkları acı ve ıstırap konusunda matüridi kelamcıları, Allahın dünyada bütün kullarını bu çeşitli sıkıntılara maruz bırakarak elemlendirmelerini, deneme ve imtihan olarak değerlendirdiklerinden mükellef olmayanların da maruz kaldıkları acı ve ıstırap aynı çerçeveye koyuyorlar. Sonuçta ahlaki olgunluğa ulaştırılmak derecelerine yükseltilmesi gibi faydalar yanında akılların dahi tasavvur edemeyeceği birçok hikmetlerin alınabileceğini, bundan dolayı da bütün bunlara rıza gösterip, sabretmek gerektiğini vurguluyorlar.¹⁶⁵

İzmirli İsmail Hakkı da insanların başına gelen musibetleri diğer kelamcılar gibi imtihan ve denemeye yönelik olarak değerlendirip, insanlar için bu vasıtayla bir takım yararlar ve faydalar olduğu görüşündedir. O'na göre ıstıraplar ve sıkıntılar sayesinde;

---

¹⁵⁹ İbn Ebû Şerif a.g.e., 173; Taftazanî, Sâdeddin Şerhu' Akâ'idin-Nesefiyye, Kahire, 1358/193,52

¹⁶⁰ Akbulut, Ahmet, **Sahabe Devri Siyasi Hadiselerinin Kelâmî Problemlere Etkileri**, Birleşik Yayıncılık, İstanbul, 1992, s. 331.

¹⁶¹ Gölcük, **Kelâm Tarihi**, Esra Yay., İkinci Baskı, İstanbul, 1998, s. 109.

¹⁶² Güler, a.g.e., s. 53.

¹⁶³ Sâbanî, Nureddin Ahmed b. Mahmud b. Ebi Bekir, **el-Bidâye fî Usulî'd-Din**, thk. Bekir Topaloğlu, Ankara, 1995,62

¹⁶⁴ Ebu Hanife, Numan b. Sabit, **el-Fıkhu'l-Ekber**,76 (Çev., Mustafa Öz), İstanbul, 1992,76

¹⁶⁵ İbn Ebû Şerif, a.g.e, 181-185; Pezdevi, a.g.e., İstanbul, 1988, s.186.

cesaret, iffet, hilm sabır gibi insana özgü olgunluk belirtileri ortaya çıkmaktadır. Mükellef olmayan hayvanların maruz kaldıkları elemeleri onların olgunlaşmalarına yönelik şeyler olarak değerlendirerek şöyle der: “Mükellef olmayan hayvanların maruz kaldıkları elem ve menfaate nispetle göze görünmez durumda olup hiç hükmündedir. Hayvanların elde ettikleri iyi ve faydalı şeyler duçar oldukları acı ve ıstıraplardan pek çoktur. Hayvanlarda görülen acı ve eleme mukabil, o elemenden daha fazla bir afiyet; gücüne, kuvvetine, sıhhat ve olgunluğuna hazırlık veyahut o elem ve acıya hiçbir şekilde nispet edilmeyen ve mukayese kabul edilmeyen bir karşılık vardır.”¹⁶⁶

3.2. Eş’arilerin Yaklaşımı

Eşariler insanı ve fiillerini yaratanın Allah olduğunu, buna delil olarak da: “*Sizi ve yaptıklarınızı Allah yaratmıştır*” (Sâffât, 37/96) ayetini gösterir. İnsan fiilleri konusundaki görüşünü kesb nazariyesi ile açıklar. “Kesb” yaratma yönünden Allah’a, fiil olma yönünden insana aittir.

Eş’ariler, hiç karşılıksız Allah dilediğine azap etmesini ve acı çekmesini caiz görmüşlerdir. Mutezile ise karşılıksız acı çektirmeyi zulüm olarak görüp Allah için böyle bir şeyin kabul edilemeyeceğini savunurlarken.¹⁶⁷ Bu durumu zulüm olarak kabul etmezler.

Eş’arî, yaratmayı Allah’a, kesbi insana vermektedir. Allah herşeyin yaratıcısı olduğundan, zulmünden yaratıcısıdır. Zulmün kesb tarafı ise şöyledir: Bu zulüm, zulmü isteyen insan için yaratıldığından, neticede insan tarafından kesbedilir. “Adaletsizliği insanlar için yaratan Allah’tır, ama bu zulüm kendisi için değildir, insanlar içindir. Bu taktirde, yani Allah’ın insanlar için zulmü yaratmasıyla Allah zalim olmuyor mu? Ebu’l-Hasan el-Eş’arî buna şu cevabı veriyor: Zulmü kendisine değil, başkasına zulüm olarak yarattığı için zulüm sahibi, zâlim olmaz. Zira o zulmü başkası için yaratmıştır. Zulmü başkası için yapan zâlim olmazsa, Allah da zulmü başkası için yarattığında zalim olmaz. Bu durum Allah’ın yarattığı diğer fiillerle kıyaslandığında daha iyi anlaşılır. Örnek olarak, Allah’ın şehveti yaratmasıyla O’nun şehvetli olduğu nasıl

¹⁶⁶ İzmirli İsmail Hakkı, Yeni İlm-i Kelam, Haz. Sabri Himetli, Ümran Yay. Ankara, 1981, 337-339.

¹⁶⁷ İbn Ebû Şerif, el-Müsamere, 172, Gazali, **el-iktisâd fi’l-i’tikad**, 114 Daru’l –Kütübi’l-İlmiye, Beyrut, 1409/1988 s.114

düşünülemezse, aynı biçimde zulmü yaratmasıyla zalim olacağı da düşünülemez.” Bunun içindir ki başkası için yaratılan zulümden dolayı Allah zâlim olamaz¹⁶⁸.

Onlar zulmü şu şekilde ele almaktadırlar: Gerçek mülk sahibi Allah'tır. Kendi mülkünde dilediği gibi tasarruf etme hakkına sahiptir. Zulüm, izni olmadan bir başkasının mülkünde tasarrufta bulunmaktadır. Allah'ın ise kendi mülkünü aşması tasavvur dahi edilemez. Çünkü, gerçek mülk sahibi Allah olup, başkasının mülkü olmadığına göre Allah bir başka mülkte istediği şekilde tasarruf etmesi söz konusu olmadığından, O'nun zulmü yapıp zalim sıfatıyla sıfatlanması asla söz konusu olamaz.¹⁶⁹ Onlara göre Allah fiillerinde hürdür ve dilediğini yapar. Mu'tezile yarattıkların acı ve ıstıraplarından dolayı, Allah'ın onlara bedel ödemesini Allaha vacip kılarken, Eşariler bu düşünceyle karşı çıkarak hiçbir şeyin Allah üzerine vacip olamayacağı görüşündedirler.¹⁷⁰

Eşariler Allah'ın dilediğine acı çektirmesini caiz görmüşlerdir. Kişinin günahları sevapları olmadan karşılıksız bir şekilde Allah'ın azap etmesi uygundur¹⁷¹. Onlara göre amaç imtihan olmasa bile Allah insanlara acı çektirebilir.

Ehl-i sünnete göre Allah adalet sahibidir. Kendisine itaatin karşılığını fazlasıyla vermesine karşın masiyetlerin karşılığını adaleti gereği bazen birebir verir bazen de lütüfkarlığından dolayı bağışlar. Allah adalet sahibi olduğundan ilahi adaletin gereği olarak, ıstıraplar, acılar, musibetler günaha eşit olarak verilir¹⁷².

Eşariler hikmeti Allah'ın maksadına uygun bir fiil olarak görüyorlar. Allahın yaptıklarında hikmetsizlik söz konusu olmadığından, Allah'ın yarattıklarına acı çektirmesinde de herhangi bir adaletsizlik bulunmadığı görüşündedirler.

---

¹⁶⁸ Gölcük, Şerafettin - Toprak, Süleyman, a.g.e., s. 245.

¹⁶⁹ Gazalî, el-İktisâd fi'l-İtikâd, 115

¹⁷⁰ Gazalî, el-İktisad fi'l İtikâd 114; Cüveynî, Kitab'ul-İrşâd, 247 vd. Râzî Fahreddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, Kitâbu'l-Muhassal Ef kârül-müsteakaaddi minve'l-Müteahhirün mine'l-Mukemâi ve'l- Mütekellimîn, thk Hüseyin Atay, Kahire 1411/1991,481; Nesefî, Ebu'l-Berekât, el-Umdi fi'l Akâid, (thk. Temel Yeşilyurt), Malatya, 2000,36

¹⁷¹ İbn Hümâm, Kemal, **Kitabe-Müs3ayere**, Bulak, 1317/1899, s. 172; İbn Ebû Şerif, **el-Müsâmere**, s. 172.

¹⁷² Ebu Hanife, Numan b. Sabit, **el-Fıkhü'l-Ekber**, (çev.: Mustafa Öz), M.Ü. İlahiyat Fak. Vakfi Yay., İstanbul, 1992, s. 57.

3.3. Mu'tezilenin Yaklaşımı

Mu'teziller Allah'ın karşılıksız olarak dilediğine acı çektirmesini hikmete uygun bulmazlarken geçmiş bir günah veya gelecekte kendisine yarar sağlamak için Allahın yaratıklarına ıstırap çektirmesini kabul ederler¹⁷³

Mutezililere göre, Allah insanları dünyada çeşitli musibetlerle imtihan edebilir. Mutezili alimlerinden kâdî Abdülcebbar'a göre Allah, dünyadaki acıları, ıstırapları mükellef olan bireylere ibret olması için ve yaratıklarına acı çektirmesi karşılığında ahirette bedelini alsınlar diye yaratır¹⁷⁴. Acı çekmeleri karşısında yaratılarına karşılık vermesini Allah'a vacip koşmuşlardır. Çünkü Allah adalet ve hikmet sahibidir. O herhangi bir kötülükle, zulûmde bulunamayacağı için adaletsiz ve hikmetsiz bir iş yapmaz. Bunun içindir ki Allah bedel ödemesi gerektiği, görüşündedirler¹⁷⁵. Mu'tezili alimlerinin bir çoğu Allah'ın insanlara, çocuklara, hayvanlara dünyada kıtlık, kuraklık, hastalık vb. gibi ibret ve ders alması açısından imtihan amacına yönelik olarak uygun görmüşlerdir¹⁷⁶. Kainatta cereyan eden musibetleri, hikmetsizli ve adaletsizlik olarak değerlendirmemektedirler. İnsanlara ibret almaları v.s. yönlerden faydalar sağladığından zulûm olarak görmemektedirler. Zaten Allah adaleti gereği kulları için faydalı olan şeyler yapar¹⁷⁷. Geçmiş bir günah olmadan veya geleceğe dair bir menfaat olmaksızın Allah'ın azab etmesini caiz girmemişlerdir. Suçsuz ve cezayı hak etmedikleri halde aı vermişse, bunlara sevapla karşılık vermesi gerekmektedir. Yoksa onlara cezalandırmıştır¹⁷⁸. İlahi adalet kavramı, Allah'ın kusursuz adaletini ifade eder onun içindir ki Allah her türlü adaletsizlikten uzaktır. Allah, şerri yaratıp onunla hükmetse, ardından da kullarına azap ederse, Allah'ın kurallarına zulmetmemesi anlamına gelir ki

---

¹⁷³ Cüveyni, a.g.e., 239

¹⁷⁴ Kâdî Abdülcebbar, "el-Muhtasar fi Usû'id-Din" (Resâilu'l-Adl ve't-Tevhîd) thk. M. Umara, Kahire, 1971, I,228.

¹⁷⁵ İbn Hümâ'm, Kemal, Kitab el-Müsâyere, (Kemaleddin İbn Ebû Şerif'in el-Müsâmere'si ve İbn Kutluboğa'nın Hâşiyesi ile birlikte), Bulak, 1317/1899, 172; Işık, Kemal, Mu'tezile'nin Doğuşu ve Kelami Görüşleri, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1967, 78.

¹⁷⁶ Kâdî Abdülcebbar b. Ahmed, Şerhu Usûli'l-Harsei thk. Abdulkerim Osman, Kahire 1416/1996, s, 504-505.

¹⁷⁷ Şehristânî, Ebu'l-Feth Muhammed Abdulkerim, el-Milel ve'n-Nital, (thk. Ahmed Fehmi Muhammed) Beyrut, trs.

¹⁷⁸ Pezdevî, Usulu'd-Din, (Ehl-i Sünnet Akaidi), 180.

bu da Allah'ın adalet prensibiyle bağdaşmaz. Çünkü o'nun kullarına zulüm yapması düşünülemez¹⁷⁹.

Mu'tezile hayvanların ve çocukların maruz kaldıkları acılar karşısında Allah'ın bunlara karşılık, onlara bedel ödemesini vacip kılarken ehl-i sünnet kelamcılar, Allah'a böyle bir şeyi vacip kılmazlar. Allah'a böyle birşeyi vacip kılmak O'nun iradesini sınırlandırmaktadır. Çünkü gerçek mucip Allah'tır¹⁸⁰. Mu'tezili alimler çocukların ahirete acı ve ıstıraplarla cezalandırılmalarını diğer kelam ekolleri gibi caiz görmezlerken¹⁸¹ bu dünyada çocukların ıstırap çekmelerini mükellef olan bireyler için birer ibret olmak ve imtihana yönelik fayda içerdiği için kabul etmektedirler.

Eş'ariler, geçmiş günahı ve gelecek sevabı olmadan karşılıksız dilediğine azap etmesini acı çektirmesini caiz görmüşlerdir. Mu'tezile ise karşılıksız ceza vermeyi zulüm sayarak Allah için böyle bir şey kabul etmemektedirler. Onlara göre zulüm hikmete uygun değildir. Hanefi-Mâturidiler ise elemleendirme konusunda Mu'tezile'nin anlayışına yakın bir yaklaşım içerisindedirler. Onlarda günahı olmadan cezalandırmanın dünyada vuku bulduğunu kabul ederken ahirette böyle bir şeyin olacağını kabul etmezler. Onlara göre de günahsız elemleendirmek Allah'ın hikmetine uygun değildir. Hâlbuki Allah'ın hikmetine uygun düşmemektedir. Allah hikmete uygun olanı yapar. Hikmet ise kendisinde, hayır ve güzellik olanı düşünmeyi gerekli kılar. Bütün ekoller Allah'ın ahiret âleminde günahı olmayanlara azap etmeyeceği hususunda hem fikirdirler.¹⁸²

Özet olarak şöyle diyebiliriz; İslam kelam alimleri, acı ve ıstırapları, ibret ve imtihan aracı olarak değerlendirip bu türlü acıların mükellef olan ve olmayan varlıkların başına gelebildiğini, bu tarz musibetlere maruz kalmayan diğer insanlara ibret olması ve ders vermesi açısından bir bakıma bunların, faydaları olacağı görüşündedirler.

---

¹⁷⁹ Aydınlı, Osman, **İslam Düşüncesinde Akifleşme süreci** (Mutezilerin oluşumu ve Ebu'l-Huzeyl A'laf), Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2001, s.204.

¹⁸⁰ Gazâlî, Ebu Hamid, **el-İktisâd fi'l-İ'tikad Daru'l-kütübi'l-ilmîyye** Beyrut, 1409/1988, s. 121; Pezdevi, Usulu'd-Din (Ehl-i Sünnet Akaidi), 179.

¹⁸¹ Eşvarî, Ebu'l-Hasan, **Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve ve ihtilâ'fü'l-musallîn thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid, Mektebetü'l-Asriyye**, Beyrut, 1411/1990, I 319.

¹⁸² Özarlan, , **Mâtürîdî Kelâmcısı İbn Hümâm'ın Kelâmî Görüşleri**, Bizim Büro Basımevi Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara, 2003, s. 66-67;

4.KUR'AN-I KERİM'DE ZİKREDİLEN MUSİBETLER VE KAVİMLERİN HELAKI

Konumuza, bizlere ve bu güne ışık tutması açısından zulümde, fitnede, bozgunculukta ısrar eden ve bu durum sonucunda kavimlerin helakını hazırlayan tabii afetleri, musibetleri inceleyeceğiz.

Kur'an. tarihi ele alınken en çok üzerinde durduğu konu toplumların, kavimlerin helakı ve bu helakı hazırlayan faktörlerdir.

Allah kendisini tanımayıp, emirlerine isyan eden, yeryüzünde bozgunculuk yapan kavimleri helak etmiştir. Kur'an'da helak olmuş kavimlerle ilgili ayrıntılı şekilde bizlere bilgi verilir. Bundan amaç. insanları bu kavimlerin sonu üzerinde düşünmeye ve ibret almaya davet etmektir. Kavimlerin büyük bölümü, gönderilen peygamberleri yalanlayıp. onlara düşmanlık göstermişlerdir. Çeşitli taşkınlıklar çıkarmışlardır. Bundan dolayı da Allah'ın azabıyla karşılaşmışlar ve tarih sahnesinden silinmişlerdir.

Helak edilen kavimler, kendilerini doğru yola iletmeye çalışan, bir ve tek olarak Allah'a iman etmeye çağıran peygamberleri yalanlamakla beraber. büyük bir baskı uygulamaya, hatta peygamberi öldürmeye dahi kalkışmışlardır.

“Medyen (halkına da) kardeşleri Şuayb'ı (gönderdik). Dedi ki: 'Ey kavmim, Allah'a ibadet edin, sizin O'ndan başka ilahınız yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik tutmayın; gerçekten ben, sizi bir 'bolluk ve refah (hayır)' içinde görüyorum. Doğrusu ben, sizi çepeçevre kuşatacak olan bir günün azabından korkuyorum.'

Ey kavmim, ölçüyü ve tartıyı - adaleti gözeterek - tam tutun ve insanların eşyasını değerden düşürüp - eksiltmeyin ve yeryüzünde bozguncular olarak karışık çıkarmayın.

Eğer mü'minseniz Allah'ın bıraktığı, (helal işlerden olan kazanç) sizin için daha hayırlıdır. Ben, sizin üzerinizde bir gözetleyici değilim.

Dediler ki: 'Ey Şuayb, atalarımızın taptığı şeyleri bırakmamızı ya da mallarımız konusunda dilediğimiz gibi davranmaktan vazgeçmemizi senin namazın mı emrediyor? Çünkü sen, gerçekte yumuşak huylu, akli başında (reşîd bir adam)sın.'

Dedi ki: 'Ey kavmim görüşümüz nedir - söyler misiniz? Ya ben Rabbimden apaçık bir belge üzerinde isem ve o da beni kendisinden güzel bir rızık ile

rızıklandırmışsa? Ben, size yasakladığım şeylere (kendim sahiplenmek suretiyle) size aykırı düşmek istemiyorum. Benim istediğim, gücüm oranında yalnızca ıslah etmektir. Benim başarım ancak Allah ile; O'na tevekkül ettim ve O'na içten yönelip - dönerim.

Ey kavmim, bana karşı gelişiniz, sakın Nuh kavminin ya da Hûd kavminin veya Salih kavminin başlarına gelenlerin bir benzerini size de isabet ettirmesin. Üstelik Lût kavmi size pek uzak değil.

Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tevbe edin. Gerçekten benim Rabbim, esirgeyendir, severdir.'

*'Ey Şuayb' dediler. 'Senin söylediklerinin çoğunu biz kavrayıp anlamıyoruz. Doğrusu biz seni içimizde zayıf da görüyoruz. Eğer yakın çevren olmasaydı, gerçekten biz seni taş a tutar - öldürürdük. Sen bize karşı güçlü ve üstün değilsin.'*¹⁸³

Oysaki peygamber onlardan sadece. Allah'a itaat etmelerini istemiş, onlar ise Hz. Şuayb'ı recm etmekle tehdit etmişler, sonuçta kavim Allah'ın azabıyla cezalandırılmıştır. Sapkın kavimler. başlarına gelen çeşitli musibetler sonucunda helak olmuşlardır.

Kur'an'da kavimler "Suda Boğdurmak Suretiyle, Deprem ile, Şiddetli Sarsıntı ve Yere Batırmak Suretiyle, Kasırga (Kum Fırtınası) ile, Gökten Yağan Taşlarla, Yıldırım ile, Korkunç Sesle" helak olmuşlardır. Örneğin Nuh kavmi suda boğdurmak suretiyle helak olmuşlardır. "Sonunda Rabbine dua etti: 'Gerçekten ben yenik düşmüş durumdayım. Artık sen intikam al.' 'Biz de bardaktan boşanırcasına akan' bir su ile göğün kapılarını açtık. Yeri de 'coşkun kaynaklar' halinde fişkırttık. Derken su, takdir edilmiş bir işe karşı (hükümünü gerçekleştirmek üzere) birleşti."¹⁸⁴

Hz. Lut'un kavmi gökten yağın taşlarla helak olmuşlardır. "(Elçiler) Dediler ki: 'Ey Lût, biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana kesin olarak ulaşamazlar. Gecenin bir parçasında ailenle birlikte yürü (yola çık). İsabet edecek olan, orada isabet edecektir. Onlara va'dolunan (azab) sabah vaktidir. Sabah da yakın değil mi?' Böylece emrimiz geldiği zaman, üstünü altına çevirdik ve üzerlerine balçıktan pişirilmiş, istif edilmiş

---

¹⁸³ Hûd, 11/84-91.

¹⁸⁴ Kamer, 54/10-12.

*taşlar yağdırdık; Rabbinin katında ‘belli bir biçime sokulmuş, damgalanmış’ olarak. Bunlar zalimlerden uzak değildir.”*¹⁸⁵

Ad kavmi kum fırtınası ile¹⁸⁶, Semûd kavmi, şiddetli sarsıntı ve yere batırmak sureti ile¹⁸⁷, Medyen halkı deprem ile¹⁸⁸ helak olmuşlardır.

4.1. Kur’an’da Günahları Yüzünden Yıkıma Uğratılmış Kâvimler

İnsanın Rabbinin tanımaz ölçüde azdığı, hiçbir ahlaki değer kabul edilemediği zamanlarda Allah insana ve tabiata çeşitli müdahalelerde bulunmuştur. Tarihte bazı milletler söz konusu türden bir takım davranışlarından dolayı, çeşitli doğal afetlere maruz kalıp yok olmuşlardır.

Kur’an’da helak olan kavimler deprem, sel, fırtına vs. gibi doğal sebeplerle gelen musibetler neticesinde cezalandırılmışlardır. Helak olan bu kavimlerin Allah’a ortak koşmak, O’na isyan edip başkaldırmak, büyülenmek, yeryüzünde haksız yere büyülenmek, insanların mallarına, canlarına haksız yere tecavüz etmek, Müslümanlara, inananlara karşı baskı ve zulüm uygulamak, cinsel sapıklıklar, azgınlıklar yapmak gibi ortak özellikleri vardır. Şimdi bunlara örnekler verelim.

4.1.1. Nuh Kavmi

Kur’an’da anlatılanlar arasında üzerinde en fazla durulan kıssalardan biridir. Kur’an’ın pek çok ayetinde anlatılır.

Hiz. Nuh sapmış olan kavmini sapıklıktan kurtarmak, kavmini dine davet etmek doğru yolu göstermek amacıyla gönderilmiştir.

Hiz. Nuh çeşitli putlara tapan türlü kötülüklerin yaygın olduğu kavme gönderilmiş bir peygamberdir.

*“Andolsun, biz Nuh’u kendi kavmine gönderdik. Dedi ki: ‘Ey kavmim, Allah’a kulluk edin, sizin O’ndan başka ilahınız yoktur. Doğrusu ben, sizin için büyük bir günün azabından korkmaktayım.’”*¹⁸⁹

---

¹⁸⁵ Hûd, 11/81-83.

¹⁸⁶ Zâriyât, 51/41-42.

¹⁸⁷ Neml, 27/45-52.

¹⁸⁸ A’râf, 7/91-93; Hûd, 11/94-95.

¹⁸⁹ A’râf, 7/59.

“(Nuh): ‘Gerçek şu ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim. Artık Allah’tan korkup-sakinin ve bana itaat edin. Buna karşılık ben sizden bir ücret istemiyorum; benim ücretim yalnızca alemlerin Rabbine aittir. Artık Allah’tan korkup sakinin ve bana itaat edin.’”¹⁹⁰

Hiz. Nuh kavmini başlarına gelecek azapla korkutarak, bir olan Allah’a ibadet etmek üzere gönderildi.

“Hiç şüphesiz biz Nuh’u: Kavmini, onlara acı bir azap gelmeden evvel uyarıp korkut diye kendi kavmine gönderdik.”¹⁹¹

“(Nuh): ‘Artık siz, ilerde bileceksiniz. Aşağılatıcı azap kime gelecek ve sürekli azap kimin üstüne çökecek.’”¹⁹²

“(Nuh): ‘Allah’tan başkasına kulluk etmeyin. Ben size (gelecek olan) acı bir günün azabından korkarım.’”¹⁹³

Kavim bunun üzerine. Hiz. Nuh’u yalanlayarak inkar etti.

“Kavminin önde gelenleri? ‘Gerçekten biz seni açıkça bir şaşırmaşlık ve sapmaşlık içinde görmekteyiz’ dediler.”¹⁹⁴

“Dediler ki: ‘Ey Nuh, bizimle çekişip - durdun, bu çekişmede ileri gittin. Eğer doğru söylüyorsan bize vaadettiğini getir (görelim)’”¹⁹⁵

“Bunun üzerine, kavminden küfre sapmış önde gelenler dediler ki: ‘Bu, sizin benzeriniz olan bir beşerden başkası değildir. Size karşı üstünlük elde etmek istiyor. Eğer Allah (öne sürdüklerini) dilemiş olsaydı, muhakkak melekler indirirdi. Hem biz geçmiş atalarınızdan da bunu işiteniz değiliz. O, kendisinde delilik bulunan bir adamdan başkası değildir, onu belli bir süre gözetleyin.’”¹⁹⁶ diyerek Hiz. Nuh’u delilikle vasıflandırmışlardır.

Kavmi Ona yalnızca. alt tabakadan fakir insanlara inandığını ve kendisinin yalancı olduğunu söylemişlerdir.

---

¹⁹⁰ Şuarâ, 26/107-110.

¹⁹¹ Nuh, 71/1.

¹⁹² Hud, 11/39.

¹⁹³ Hud, 11/26.

¹⁹⁴ A’raf, 7/60.

¹⁹⁵ Hud, 11/32.

¹⁹⁶ Mü’minûn, 23/24-25.

“Kavminden, ileri gelen inkarcılar: ‘Biz seni yalnızca bizim gibi bir beşerden başkası görmüyoruz; sana, sığ görüşlü olan en aşağılıklarımızdan başkasının uyduğunu görmüyoruz ve sizin bize bir üstünlüğünüzü de görmüyoruz. Aksine, biz sizi yalancılar sanıyoruz’ dedi.”¹⁹⁷

Kafirler. Hz. Nuh’un peygamberliğini inkar ederek O’nu hiçbir fazilete sahip olmayan, hırslı bir iddiacı gibi gösterip “kendisinde delilik bulunan bir kimse” olarak niteleyerek ileri gitmişlerdir¹⁹⁸. “Dediler ki: ‘Eğer (bu söylediklerine) bir son vermeyecek olursan, gerçekten taşta tutulanlardan olacaksın.’ ”¹⁹⁹ Bu şekilde Hz. Nuh’un öğütlerini dinlemeyerek, yapıp ettikleriyle alay edip ona zülmettiler.²⁰⁰

Bunun üzerine Allah-u Teala Hz. Nuh’u inkar edenleri, O’na karşı zulmedenleri suda boğdurarak, azaplandıracağını çeşitli ayetlerde haber vermektedir.

“Biz de ‘bardaktan boşanırcasına akan’ akan bir su ile göğün kapılarını açtık. Yeri de coşkun kaynaklar halinde fişkırttık. Derken su takdir edilmiş bir işe karşı birleşti.”²⁰¹

“Onu yalanladılar. Biz de onu ve gemide onunla birlikte olanları kurtardık, ayetlerimizi yalan sayanları da suda boğduk. Çünkü onlar kör bir kavimdi.”²⁰²

“Böylece onu ve onunla birlikte olanları katımızdan bir rahmet ile kurtardık. Ayetlerimizi yalan sayarak inanmamış olanların da kökünü kuruttuk.”²⁰³

Bu davranışlarından dolayı. büyük bir musibet olan Nuh tufanında azgın sular içerisinde boğularak yok oldular.

“Onlar Allah’a isyan edip zalimlerden oldular, sonuçta küfür ve günahlar yüzünden suda boğulma suretiyle helak oldur.”

Görüldüğü gibi helak olanlar Hz. Nuh’un tebliğine aldırmayan, O’nu hiçe sayanlardır. Kurtulanlar ise iman edenlerdir.

“Bunun üzerine, onu ve onunla birlikte olanları yüklü gemi içinde kurtardık.”²⁰⁴

---

¹⁹⁷ Hud, 11/27.

¹⁹⁸ Yazır, a.g.e., c. V, s. 526.

¹⁹⁹ Şuarâ, 26/116.

²⁰⁰ Cevdet Paşa, Ahmet, **Kısas-ı Enbiya ve Tevârîhu Hulefâ**, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1969, c. I, s.8.

²⁰¹ Kamer, 54/11-12.

²⁰² A’râf, 7/64.

²⁰³ A’râf, 7/72.

“Denildi ki: ‘Ey yer, suyunu yut ve ey gök, sende tut.’ Su çekildi. İş bitiriliverdi (gemi de) Cudi üstünde durdu ve zalimler topluluğuna da ‘uzak olsunlar’ denildi.”²⁰⁵

“Sonunda emrimiz geldiğinde ve tandır feveran ettiği zaman, dedi ki: ‘Her birinden ikişer çift (hayvan) ile - aleyhlerinde sözgeçmiş olanlar dışında aileleri ve iman edenleri ona yükle.’ Zaten onunla birlikte çok azından başkası iman etmemişti.”²⁰⁶

Nuh kavminin kıssasında ibret alınacak alametler vardır. Çünkü bir hükme illet ve sebep olan her şey her yerde o hükme illet ve sebep olur.²⁰⁷ Nuh tufanı gibi büyük bir musibet, Kur’an’da zikredildiği gibi, Allah’ın bir zulmü değil, kendilerinin kendilerine zulümden başka bir şey değildir.

4.1.2. Lut Kavmi

Lût aleyhisselâm Lût Gölü yanında bulunan Sedûm şehri halkına gönderilen bir peygamberdir.

Helak olmuş kavimlerin en ibret verici olanlarından biri Lut kavmidir. Onlar da diğer kavimler gibi Allah’a ortak koşmuş, mü’minlere şiddet uygulamış, çeşitli taşkınlıklar, sapkınlıklar yapmışlardır. Bu kavmin belirgin bir özelliği erkeklerinin çoğunun homoseksüel olması idi. Onların bu durumları ayette açıkça ifade ediliyor. “Lût, kavmine, bu âlemde sizden önce hiç kimsenin yapmadığı, hayâsızlığı mı yapıyorsunuz? Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklere varıyorsunuz. Doğrusu çok aşırı giden azgın bir kavimsiniz.”²⁰⁸

“Rabbinizin sizin için yarattığı zevcelerinizi terk edip, erkeklere meyletmekle, muhakkak siz azmış bir milletsiniz.” (Şuarâ, 26/165-166.)

Hız. Lût, Hız. İbrahim’in kardeşi Hara’nın oğludur. Sedum Şehrine peygamber olarak gönderildiğinde şehir halkının erkekleri hiçbir milletin yapmadığı bir fuhuşu yapıyorlardı. Diğer insanlara da bu iğrençliği yapmaya davet ediyorlar, hiçbir konuda hak ve hukuk tanımıyorlardı.²⁰⁹

²⁰⁴ Şuarâ, 26/119.

²⁰⁵ Hud, 11/44.

²⁰⁶ Hud, 11/40.

²⁰⁷ Vehbi, Mehmet, **Hülâsat’ul Beyân fi Tefsîru’l- Kur’an (Büyük Kur’an Tefsiri)**, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1996, s. 3834.

²⁰⁸ A’râf, 7/80-81.

²⁰⁹ Taberî, Ebu Cafer Muhammed b. Cerir, Tarih el-ümem ve’l-mülük, Mısır, 1326,I 151-152

“Lut’da; hani kavmine demişti ki: ‘Siz açıkça gördüğünüz halde, yine de o çirkin utanmazlığı yapacak mısınız? Siz gerçekten, kadınları bırakıp şehvetle erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Hayır, siz (yaptığı şeyi) bilmeyen bir kavimsiniz.’ Kavminin cevabı: ‘Lut ailesini şehrinizden sürüp çıkarın. Temiz kalmak isteyen insanlarmış’ demekten başka olmadı.”²¹⁰

Onlarbu sarkıntılıklarıyla. Hz. Lut’a gelen kavmin helak edileceği haberini getiren erkek görünümlü meleklerle de yeltenmeye kalkışmışlardır. Kur’an onların bu sapıklıklarını şöyle anlatıyor:

“Elçilerimiz Lût’a geldiği zaman, onlardan dolayı kaygılandı, göğsünü bir sıkıntı bastı ve: ‘Bu, zorlu bir gün’ dedi.

Kavmi ona doğru koşarak geldi; onlar daha önceden kötülükler işlemekteydiler. ‘Ey kavmim’ dedi. ‘İşte benim kızlarım, bunlar sizin için daha temizdir. Artık Allah’tan korkun ve beni misafirim önünde küçük düşürmeyin. İçinizde hiç akli başında olan (reşid)bir adam da yok mu?’

Dediler ki: ‘Andolsun, senin kızlarında bizim haktan bir şeyimiz (ilgimiz ve arzumuz) olmadığını sen de bilmişsindir. Bizim ne istemekte olduğumuzu gerçekte sen biliyorsun.’

Dedi ki: ‘Size yetecek gücüm olsaydı veya sağlam bir yere sığınabilseydim.’

(Elçiler) Dediler ki: ‘Ey Lût, biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana kesin olarak ulaşamazlar. Gecenin bir parçasında ailenle birlikte yürü (yola çık). Sakın, hiç biriniz dönüp arkasına bakmasın; fakat senin karın başka. Çünkü onlara isabet edecek olan, ona da isabet edecektir. Onlara va’dolunan (azab) sabah vaktidir. Sabah da yakın değil mi?’ ”²¹¹ Hz. Lût Allah’ın emri ile kendisine inananlarla birlikte geceleyin şehri terk etti. Şehri alt-üst eden deprem ve başlarına isabet eden taşlar ve yağmurla kavmi helak oldu.

“(İbrahim) Dedi ki: ‘Şu halde sizin asıl isteğiniz nedir, ey elçiler?’ Dediler ki: ‘Gerçek şu ki biz, suçlu-günahkâr bir kavme gönderildik.’ Üzerlerine çamurdan (iyice sertleşip kaskatı kesilmiş) taşlar yağdırmak için. (Ki bu taşların her biri) Rabbinin

²¹⁰ Neml, 27/54-56.

²¹¹ Hûd, 11/77-81.

*katında ölçüyü taşıranlar için (herkese ayrı ayrı) işaretlenmiştir.*²¹² Lût kavminin başına yağdırılan yağmurlar hakkında çeşitli yorumlar yapılmıştır. Bu yorumlardan biri de üzerinde kimin başına düşecekse onun isminin yazılı olduğu taşlar yağdırıldığıdır.²¹³

Lût kavmi iyice azmıştı. Edeb ve haya iyice yok olmuştu. Hatta livata gibi çirkin ve iğrenç fiilleri yapmayanları ayıplıyorlardı. Hakkı yalanlamaları ve işledikleri fuhuş günahından dolayı yok edici bir musibete maruz kaldılar. Günahtan vazgeçmeyip onda ısrar etmek. musibetleri davet etmektir. Lût kavmi de Peygamberlerinin uyarılarını dinlemeyip fuhuş gibi kötü davranışlarında ısrar ettiklerinden dolayı. Allah tarafından gönderilen musibetlere maruz kalmışlardır.

Sedûm kavmi isyânlarından, azgınlıklarından ve sapıklıkları yüzünden Allah'ın azabına uğrayarak helak olup yok olmuşlardır.

*“Böylece emrimiz geldiği zaman, üstünü altına çevirdik ve üzerlerine balçıktan pişirilmiş taşlar yağdırdık; Rabbinin katında ‘belli bir biçime sokulmuş, damgalanmış olarak’. Bunlar zalîmlerden uzak değildir.”*²¹⁴ Böylece kavim ahlaki çizgiden çıkıp doğru yoldan uzaklaştıkları için Allah tarafından şehirleri alt-üst yapılarak cezalandırılmışlardır.

Lut kavminin helâk oluşlarının sebebi *“Şüphesiz biz, fasıklık yapmalarından dolayı, bu ülke halkının üstüne gökten iğrenç bir azap indireceğiz.”*²¹⁵ şeklinde ayette haber verilmiştir.

Allah-u Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de bu şehri “Mü'tefikât” olarak bildirdi. Bu bölge harap oldu. Allah'ın gadabının nişânesi olarak pis kokulu siyah bir su çıkıp göl olmuştur. Halâ işlek yollar üzerinde durmaktadır. Sedûm bölgesinin yerindeki göl bugün Lût gölü adıyla anılmaktadır. Suda balık cinsi canlılar bulunmamaktadır. Allah'ın büyüklüğünü, azgın milletin nasıl helak olacağını bir işareti olarak akledilen kavim için apaçık bir ayettir.” *“Andolsun, biz akledebilecek bir kavim için apaçık bir ayet bırakmışızdır.”*²¹⁶ Bu kavim dinden çıkmış, hak yoldan sapmış asiler idi. Lût (a.s) onları doğru yola devam etti. Onlara nasihatta bulundu. Fakat onlar

---

²¹² Zâriyât, 51/31-34.

²¹³ Zemahşeri, a.g.e., s.120.

²¹⁴ Had, 11/82-83.

²¹⁵ Ankebût, 29/34.

²¹⁶ Ankebut, 29/35.

dinlenmeyip, inkar ettiler. Bu tavırlarına karşılık Allah da onları başlarına taş yağdırıp deprem ile yurtlarını altüst etti. Ona iman edenler hariç hepsi helâk oldular.²¹⁷ Bir milletin tarih sahnesinden yok edilmesi için bundan daha ağır bir musibet kanaatimizce olamaz.

4.1.3. Ad Kavmi

Ad kavmine Allah-u Teala, Hûd (a.s.)'u peygamber olarak gönderdi. Tüm peygamberler gibi O'da onları, bir olan Allah'a iman etmeye, insanlara zulmetmekten vazgeçmeye, kendisinin söylediklerine inanmayıp çağırdığı halde, bu davete red ile karşılık verildi²¹⁸. Bu kavimde diğer kavimler gibi peygamberini yalancılıkla suçladılar.

Hz. Hud'un, kavmini Allah'a imana davet etmesi ve kavminin de bunu kabul etmemesi Kur'an'da Hud suresinde açıkça belirtilmektedir.

“Ad (halkına da) kardeşleri Hud'u (gönderdik). Dedi ki: ‘Ey kavmim, Allah'a ibadet edin, sizin ondan başka ilahınız yoktur. Siz yalan olarak (tanrılar) düzenlerden başkası değilsiniz.

Ey kavmim, ben bunun karşılığında sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim, beni yaratandan başkasına ait değildir. Kakıl erdirmeyecek misiniz?

Ey kavmim, Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tevbe edin. Üstünüze gökten sağnak (yağmurlar, bol nimetler) yağdırsın ve gücünüze güç katsın. Suçlu - günahkârlar olarak yüz çevirmeyin!’

Hz. Hud onlara uyarıcı olarak gönderilse de, isyanlarından vazgeçmemişlerdir, onunla alay etmişlerdir.²¹⁹

‘Ey Hûd’ dediler. ‘Sen bize apaçık bir belge (mucize) ile gelmiş değilsin ve biz de senin sözünde ilahlarımızı terketmeyiz. Sana iman edecek de değiliz?’

Biz: «Bazı ilahlarımız seni çok kötü çarpmıştır» (demekten) başka bir şey söylemeyiz.’ De ki: ‘Allah'ı şahid tutarım, siz de şahidler olun ki, gerçekten ben, sizin şirk katmakta olduklarınızda uzağım!’

²¹⁷ Cevdat Paşa, a.g.e., c.1, s.11; Vehbi, a.g.e, IV, s.168.

²¹⁸ Köksal, M. Asım, **Peygamberler Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2004, c. I, s. 118.

²¹⁹ Zemahşei, **Tefsiru'l-Keşşaf**, II,381

Onun dışındaki (tanrılardan). Artık siz buna toplu olarak dilediğiniz tuzağı kurun, sonra bana süre de tanımayın.

Ben gerçekten, benim de Rabbim, sizinde Rabbiniz olan Allah'a tevekkül ettim. O'nun alnından yakalayıp-denetlemediği hiçbir canlı yoktur. Muhakkak benim Rabbim, dosdoğru bir yol üzerindedir (dosdoğru yolda olanı korumaktadır).

Buna rağmen yüz çevirirseniz, artık size kendisiyle gönderildiğim şeyi tebliğ ettim. Rabbim de sizden başka bir kavmi yerinize geçirir. Siz O'na hiçbir şeyle zarar veremezsiniz. Doğrusu benim Rabbim, herşeyi gözetleyip - koruyandır.'

Emrimiz geldiği zaman, tarafımızdan bir rahmet ile Hûd'a ve onunla birlikte iman edenleri kurtardık. Onları şiddetli -ağır bir azabtan kurtardık.

İnatçı bir zorbanın emrine uyararak, Rablerinin ayetlerini inkar ederek, peygamberlerine asi olmuşlardır.

İşte Âd (halkı): Rabbelirin ayetlerini tanımayıp reddettiler. O'nun peygamberlerine isyan ettiler ve her inatçı zorbanın emri ardınca yürüdüler.

Bu davranışlarından dolayı hem bu dünyada hemde ahirette lanete uğramışlardır.

Ve bu dünyada da, kıyamet gününde de lanete tabi tutuldular. Haberiniz olsun; gerçekten Âd (halkı), Rablerine (karşı) küfrettiler. Haberiniz olsun; Hûd kavmi Âd'a (Allah'ın rahmetinden) uzaklık (verildi)."²²⁰

Bunlar Ad kavminin bazı özelliklerini anlatmaktadır.

"Âd (kavmi) de gönderilen (peygamber)leri yalanladı.

Hani onlara kardeşleri Hûd: 'Sakınmaz mısınız?' demişti

Gerçek şu ki, ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim.

Artık Allah'tan korkup - sakının ve bana itaat edin.

Buna karşılık ben sizden bir ücret istemiyorum; benim ücretim yalnızca alemlerin Rabbine aittir.

Âd kavmi yüksek ve sağlam binalar inşa etmişlerdir. bir çok nimetler içerisinde yaşayan güçlü insanlardı.

---

²²⁰ Hud, 11/50-60.

Siz, her yüksekçe yere bir anıt inşa edip (yararsız bir şeyle) oyalanıp eğleniyor musunuz?

Ölümsüz kılınmak umuduyla sanat yapıları mı ediniyorsunuz?

Tutup yakaladığımız zaman da zorbalara gibi mi yakalyorsunuz?

Artık Allah'tan korkup-sakinin ve bana itaat edin.

Bilmekte olduğunuz şeylerle size yardım edenden korkup-sakinin.

Size hayvanlar, çocuklar (vererek) yardım etti?

Bahçeler ve pınarlar da.

Doğrusu, ben sizin için büyük bir günün azabından korkmaktayım.

Dediler ki: 'Bizim için farketmez; öğüt versen de, öğüt verenlerden olmasan da.

Bu, geçmiştekilerin 'geleneksel tutumundan başkası değildir. Ve biz azap göreceğiz de değiliz.'

Sonuçta Âd kavmi yedi gece sekiz gün devam eden şiddetli bir kasırga ile helak olup, yerleşim yerleri yerle bir olmuştur..

Böylelikle onu yalanladılar, biz de onları yıkıma uğrattık. Gerçekten, bunda bir ayet vardır, ama onların çoğu iman etmiş değillerdir.

Ve şüphesiz, senin Rabbin, güçlü ve üstün olandır, esirgeyendir.”²²¹

Ayetlerde de değinildiği gibi kavim yüksek yerlere anıtlar inşa etmekle, ölümsüzleşmek adına sanat yapıları edinmekte idiler. Allah'a ve peygamberine isyan eden kavim, korkunç bir kum fırtınası ile yıkıma uğradı.

Kur'an, Ad kavminin korkunç bir kasırga ile helak edildiğini bildirir. “*Ad'a gelince; onlar da uğultu yüklü, azgın bir kasırga ile helak edildiler. (Allah) Onu, yedi gece ve sekiz gün, aralık vermeksizin üzerlerine musallat etti. Öyle ki, o kavmin orada sanki içi kof hurma kütükleriymiş gibi çarpılış yere yıkıldığını görürsün.*”²²²

Ad kavmi Allahın verdiği nimetlere nankörlük etmiş, peygamberini yalanlayıp, şirk ve küfür de ısrar etmişler, Sonuçta şiddetli bir rüzgar ile helak olmuşlardır. İnsanlar bu gerçekleri bilerek, ilahi yasalara baş kaldırıldığında, aynı akibete uğrayabileceklerini unutmamalıdır.

---

²²¹ Suarâ, 26/123-140.

²²² Hakka, 69/9-7.

4.1.4. Firavun ve Onunla Beraber Olanların Helaki

Hz. Musa, hak dine karşı batıl sistemi kabullenmiş olan Mısır halkını Hak Din'e davet etmek, İsrailoğullarını kölelikten kurtarıp doğru yola iletmek için, Allah tarafından elçi olarak görevlendirilmiştir. Hz. Musa, onların neden sakınmaları gerektiğini açıklayıp, onları uyarmıştır. Onlar ise, diğer kavimlerin yaptığı gibi peygamberi delilik ve yalancılıkla suçladılar. Allah'ın mesajına inanmayarak, günahkar bir toplum olmuşlardır. Bunun üzerine Allah onlara alçaltıcı bir son hazırladı. Bunu Kur'an şöyle haber veriyor:

“Musa’ya: ‘Kullarımı gece yürüyüşe geçir, çünkü izleneceksiniz’ diye vahyettik.

Bunun üzerine Firavun da şehirlere (asker) toplayıcılar gönderdi.

Gerçek şu ki bunlar azınlık olan bir topluluktur.

Ve şüphesiz bize karşı da büyük bir öfke beslemektedirler.

‘Biz ise uyanık bir toplumuz’ dedi.

Böylelikle biz onları (Firavun ve kavmini) bahçelerden ve pınarlardan sürüp çıkardık; hazinelerden ve soylu makamlardan da.

İşte böyle; bunlara İsrailoğullarını mirasçı kıldık.

Böylece (Firavun ve ordusu) güneşin doğuş vakti onları izlemeye koyuldular.

İki topluluk birbirini gördükleri zaman, Musa'nın adamları: ‘Gerçekten yakalandık’ dediler.

(Musa:) ‘Hayır’ dedi. ‘Şüphesiz Rabbim, benimle beraberdir; bana yol gösterecektir.’”²²³

Yüce Allah tam bu esnada, denizi yararak Hz. Musa ve İsrailoğullarını kurtarıp Firavun ve askerlerini suda boğdurarak helak etmiştir.

Firavun, yeryüzünde büyüklük taslayarak Mısır'da tanrılığını ilan etmiştir. Tanrılığını kabul etmeyenlere, çeşitli şekillerde işkencelerde bulunuyordu. Bunun üzerine Hz. Musa, Allah'a dua ederek mallarını yok etmesini istedi. Allah-u Teala'da duasını kabul edip, Firavun ve askerlerini denizde boğarak yok etti.

“Bunun üzerine Musa’ya: ‘Asanla denize vur’ diye vahyettik. Deniz hemencecik yarılıverdi de her parçası bir dağ gibi oldu.

Ötekileri de buraya yaklaştırdık.

---

²²³ Şuarâ, 26/52-62.

Musa'yı ve onunla birlikte olanların hepsini kurtarmış olduk.

Sonra ötekilerini suda boğduk.

Hiç şüphe yok, burada bir ayet vardır. Ama onların çoğu iman etmiş değildirler.”²²⁴

Başka bir surede,

“Firavun ailesinin ve onlardan öncekilerin gidiş tarzı gibi. Onlar, Rablerinin ayetlerini yalanladılar; biz de günahları dolayısıyla onları yıkıma uğrattık, Firavun ordusunu suda boğduk. Onların tümü zulme sapanlardı.”²²⁵

Bu kavimler iç dünyalarında inkârı, küfrü iman yerine koymuş, kendilerine zulmedip, helaklerine sebep olan kavimlerdir²²⁶.

Allah-u Teala Firavun'un bedenini, sonrakilere ibret alması için kurtarılacağını ayetlerde bildirmiştir.

“Biz, İsrailoğullarını denizden geçirdik; Firavun ve askerleri azgınlıkla ve düşmanlıkla peşlerine düştü. Sular onu boğacak düzeye erişince (Firavun): ‘(İsrailoğullarının) kendisine inandığı (ilahtan) başka ilah olmadığına inandım ve ben de Müslümanlardan'ım' dedi.

Şimdi, öyle mi? Oysa sen önceleri isyan etmiştin ve fesat çıkararlardandın.

Firavunun bedeni, günümüze kadar korunmuştur. Avrupa'da bir müzede insanlar tarafından ibretle seyridilmektedir. Allah'u Teala firavunu, herkese ibret olmak üzere dünya ve ahiret azabıyla cezalandırmıştır.

“Bugün ise, senden sonrakilere bir ayet (tarihî bir belge, ibret) olman için seni yalnızca bedenle kurtaracağız (herkese cesedini göstereceğiz). Gerçekten insanlardan çoğu, bizim ayetlerimizden habersizdirler.”²²⁷ Firavun, Allah'ı ve peygamberini yalanlamıştır. Hz. Musa ve Mümin'leri öldürmek istemiştir. Allah'u Teala, Kızıldeniz'i ikiye bölerek Musa (a.s) ve mü'minleri kurtarmış, firavun'u ve ona inananları aynı denizde boğdurmuştur. Zulümlere her yönüyle destek verenlerin de aynı şekilde

---

²²⁴ Şuarâ, 26/63-67.

²²⁵ Enfâl, 8/54.

²²⁶ Yazır, a.g.e., c. IV, s. 244.

²²⁷ Yûnus, 10/90-92.

cezalandırabilecekleri unutulmamalıdır. Dünya hayatında yaptığı zulümlerden, günahlardan dolayı bu musibete duçar olmuştur.

4.2. Helâk Ayetlerinden İnsanlara Verilen Mesajlar

Kur'an'ın büyük bir bölümünü geçmiş kavimlerin haberleri oluşturmaktadır.

Kur'an, helâk ile ilgili ayetleri çokça tekrar etmektedir. Bundaki amaç, kavimleri yok eden sebepleri hatırlatmak ve insanların da bundan ibret alarak, kendisini kontrol etmesini, sağlamaktır. *“Bunu, hem çağdaşlarına, hem sonra gelecek olanlara, ‘ibret verici bir ceza’, takva sahipleri için de bir öğüt kıldık.”*²²⁸

Günümüz dünyası, içinde yaşadığımız toplum da dahil olmak üzere dünyanın neredeyse tamamı dinden kopmuştur. İnsanlık, büyük bir bölüm olarak dinin doğrularını, emir ve yasaklarını bilmeden, tanımadan, dine aldırmadan yaşamaktadır.

Kur'an'da anlatılan helak olaylarının çoğu, günümüzde yapılan arkeolojik araştırmalar sonucunda doğrulanmıştır. Örneğin Nuh Tufanı üzerinde yapılan jeolojik ve tarihi çalışmalar, tufanın Kur'an'da anlatıldığı şekilde meydana geldiğini göstermektedir. Eski çağlarda yaşamış pek çok uygarlığına ait tarihi belgelerde tufan olayı, çok büyük benzerliklerle anlatılmış ve sapık bir kavmin başına gelenler ibret verici bir nitelikte, çağımız insanlarına sunulmuştur.

“Biz senden önce, şehirler halkına kendilerine vahyettiğimiz kimseler dışında (başkalarını elçi olarak) göndermedik. Hiç yeryüzünde dolaşmıyorlar mı, ki kendilerinden öncekilerin nasıl bir sona uğradıklarını görmüş olurlar? Korkup-sakınanlar için ahiret yurdu elbette daha hayırlıdır. Siz yine de akıl erdirmeyecek misiniz?

Öyle ki peygamberler, umutlarını kesip de, artık onların gerçekten yalanladıklarını sandıkları bir sırada onlara yardımımız gelmiştir; biz kimi dilersek o kurtulmuştur. Suçlu-günahkârlar topluluğundan zorlu azabımız kesin olarak geri çevrilmeyecektir.

Kur'an geçmiş milletlerin başına gelen musibetlerin anlatılmasında, ahiret azabında korkanlar için ibret olduğunu belirtir.

---

²²⁸ Bakara, 2/66.

Andolsun, onların kıssalarında temiz akıl sahipleri için ibretler vardır. (Bu Kur'an) düzüp uydurulacak bir söz değildir, ancak kendinden öncekilerin doğrulayıcısı, her şeyin 'çeşitli biçimlerde açıklaması' ve iman edecek bir topluluk için bir hidayet ve rahmettir."²²⁹ Allah Kur'an'ın ve iman edecek bir topluluk için yeryüzünün gezip dolaşılmasını önceki kavimlerin uğradıkları cezaları, azapları görüp, sonlarını anlaşılmasını istemektedir.

Kur'an, helak ayetlerini anlatırken amacı elbette bize tarih dersi vermek değildir. *"Kendilerinden önceki kuşaklardan nicelerini yıkıma uğratmamız şunları doğruya yöneltmedi mi? (Oysa bugün kendileri) onların kaldıkları yerlerde (tarihi kalınları üzerinde) gezinip durmaktadırlar. Şüphesiz bunda sağduyu sahipleri için ayetler vardır."*²³⁰ Ayette de belirtildiği gibi peygamber kıssaları, ibret alınması için anlatılmaktadır. Öncekilerin helakı, sonrakilerin kurtuluşuna sebep olabilmektedir.

İnsanların yaptıkları zulümlerden, kazandıkları günahlardan dolayı musibetlere uğradıklarını bilen insanlar, kendi yaşamlarını bu doğrultuda düzenleyerek, bu milletlerin düştüğü hatalara düşmeyeceklerdir.

Helak olmuş kavimlerle günümüz toplumunu kıyaslırsak, özellik de içinde bulunduğumuz toplumun bazı kesimleri, bu kavimlerden pek de farklı değildir. İslamın hükümleriyle bağdaşmayan, her türlü taşkınlığı ve sapkınlığı yapmaktan geri kalmayan, Müslümanlığa ve Müslümanlara açıkça düşmanlığını ilan eden birçok kişi bulunmaktadır.

Kainat, belirli kanunlara göre işlemektedir. Bu konuda asla Allah'tan bağımsız değildir.

Evrende her şey birbiri ile ilişkilidir. Biri diğerinden ayrı olmadığı gibi, insan da dahil her şey aynı zamanda Allah ile de ilişki içerisindedir. Yani Allah tabiatı kanunlara bağlı olarak işleyişini ona bırakıp, kendisi dışarıda seyretmediği gibi insanı da başı boş bırakmamıştır. *"Yeryüzünde olan ve sizin nefislerinizde meydana gelen herhangi bir musibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (yazılmış) olmasın. Şüphesiz bu*

---

²²⁹ Yûsuf, 12/109-111.

²³⁰ Tâhâ, 20/128.

Allah'a göre pek kolaydır."²³¹ ayetinde de ifade edildiği gibi musibetler, O'nun kontrolündedir ve ancak ilmi, iradesi ve takdiri ile gerçekleşebilir.

Kur'an kıssaları anlatırken onun bu kıssaları güzel bir şekilde tebliğ etmiş ve ciddi bir şekilde tasvirini yapmıştır. Dolayısıyla bunları, her peygamberin davetinin aslına ve davetinin tebliğ biçimi ve ispatına, kavmiyle olan münakaşalarının üslubuna, soru ve cevabın kapsadığı ilmi gerçeklere, edebi kurallara, neticede iman ve küfrün sonucuna, sonra bütün kıssalar arasındaki ortak değere ve gelişme ahengine ayrı ayrı birlikte göz atarak, ibretli bir tarzda okumalı ve bunlardan tarih sahnesinden silinen kavimlerin yaşantılarıyla, düşüşlerine, helaklerine yol açan sebepleri çıkararak, gelecek için ibret almanın yollarını öğrenmelidir. Görülecektir ki, yok olma sebepleri, Hakk'ın emrini dinlememeye, O'nun rehber olarak gönderdiği peygamberlerin kıymetini bilmemeye, sonuçta da şükrün yerine nankörlüğü koymaya bağlıdır. Hak din, insanlığın koyduğu sosyal bir kurum değil, sağlam ve mutlu bir sosyal kurumun aslını ve hareket tarzını teşkil eden ilâhî bir müessesedir. Ve her milletin hayat ve mutluluk kabiliyeti verdiği yaratıcının şanıyla uyum içindedir. Onun için sadece Allah'ın dini haktır. İnsanlara gök kapılarını açacak olan kanun, yaratma ve emretme hakkı kendisinde olan âlemlerin Rabbi'nin kanunudur. Yoksa dünya bir araya gelse, bir yaprağın tabi olduğu düşüş ve yükseliş kanununun ilâhî konumunu değiştirmeye güç yetiremezler. Nitekim insanları bela tufanlarından kurtaracak olan kurtuluş gemisi de, Allah'ın kanunundan başkasıyla inşa edilemez.²³²

Kur'andaki kıssalarının faydası, insanların öğüt ve ibret almalarını sağlamaktır. Helâk edilen bu kasabalardan geriye kalan kalıntıları gören herkes, meydana gelen hadiseyi gayet iyi anlar. Buraları gören kimseyi korku, ürperme ve titreme kaplar. Eskilerin başına gelen korkunç bir azaba maruz kalmasından korkar. Şüphe edilmemelidir ki Cenab-ı Hak, Nuh kavmi, Âd ve Semud kavmi vb. geçmiş ümmetleri cezalandırdığı gibi, bütün zalimleri de aynı şekilde cezalandıracaktır. Bu günahkâr milletlerin cezası, kendilerinin işledikleri zulüm, küfür ve masiyetler sebebiyle verilmiştir. Bu sebeple onların cezalandırılmaları, adalet ve hikmetin gereği idi.²³³

---

²³¹ Hadid, 57/22.

²³² Yazır, a.g.e., c. IV, s. 78.

²³³ Zuhayli, Vehbe, a.g.e., c. VI, s. 386-387.

Kısacası, nasıl ki onların başına gelen afetler, musibetler kendi günahları ve hataları yüzünden ise aynı şekilde bir toplumun başına gelen felaketler de kendi yaptıkları yüzündedir. Ümmetlere gelen kıtlık yokluk, fitne fesat, anarşi, terör gibi musibetler, kendi kabahatleri yüzündendir. Çünkü, bir millet kendini değiştirmedikçe iyi hali kötüye çevirmedikçe Allah kötülük vermez, onları değiştirmez. Toplum kendi üstün değer meziyet ve niteliklerini bozmadığı sürece, nankörlük olmadıkça Allah verdiği nimeti onların elinden almaz. Öyleyse başa gelen musibetler büyük çoğunlukla yapılan azgınlıkların sonucudur.

“... Bir millet kendi durumlarını değiştirmedikçe Allah onların durumlarını değiştirmez...”²³⁴

Yani bir millet zulümden uzak olduğu müddetçe, insanların haklarını zayıf etmediği hak ve haklara tecavüz etmediği, iyiyi, kötüye tercih etmediği, sevgiyi nefrete dönüştürmediği, adaleti zulme, haksızlığı tercih etmediği müddetçe, Allah onları azaba ve helaka dâcar etmez. Bunun aksi olursa o zaman Allah fitne, belâ hastalık, kıtlık ve yoksulluk gibi imtihan için bazı belâlar verir. Böylece onları uyanmaya, uyandırmaya çalışır. Eğer hallerini düzeltirlerse helak olmaktan kurtulurlar. Yoksa helaka müstahak olup yok olup giderler. “Allah bir topluluğa verdiği nimet ve afiyeti, onlar birbirlerine zulüm, haksızlık ve düşmanlık yapmadıkça değiştirmez, aksi halde Allah onlara verdiği şeyleri giderir ve yok eder, buda haksızlık yaparak kendilerini değiştirmelerinin cezası olmuşlardır.”²³⁵

Allah-u Teala Kur’an-ı Kerim’de yalnızca belirli şahısları değil inananların şahsında bütün insanları kötü davranışlardan uzak durmaları hususunda uyarmaktadır. Bilinmelidir ki bazı günahların zararı ve vermiş olduğu tahribat şahıslar bazında değil geneldir. Yapılan hatanın getireceği kötülük sadece o günahı yapan kişiyle sınırlı kalmaz. “Öyle bir fitneden sakının ki gelince sizden yalnız zalimlere isabet etmek”. İyi bilin ki Allah azabı çetin olandır.”²³⁶ Ayette bir kötülüğün güzel, Salih amel işleyen kişilerde dahil olmak üzere bütün bir topluma isabet edeceği bildirilmiştir. Çünkü fitne yalnızca suçu işleyen zalim kişilerin değil, o hatanın meydana gelmesine sessiz kalan gafillerin sessizliklerinin de bir cezasıdır. Bunun içindir ki bize düşen görev, iyiliği

²³⁴ Rad, 13/11

²³⁵ Taberî, Muhammed b. Cerîr *Câiu'l-Beyân an Te'vili Âyi'l-Kur'an* Daru'l-Fi'm, Beyrit, 1415/1995, c.VIII,159

²³⁶ El-Enfal,8/25

emredip kötülükten uzaklaşarak. Her fert kendini ve nefisini sorgulamalı, hayatını belirli bir düzen ve güzel ahlaki ilkelerine uygun bir şekilde sürdürmelidir.

Ayetlerde anlaşıldığı gibi Allah, her kavme doğru yolu göstermeleri için peygamberler göndermiştir. Onları, imana davet etmiş, yapmış oldukları azgınlıkları, sapkınlıkları, küfrü, isyanı terkedip Allah'a kulluk etmelerini emretmiştir. Bu kavimler ise imana gelmeyip peygamberlerini yalanlayarak onlara zulüm, eziyet etmişlerdir. Allah-u Teala'da imana gelmeyen bu kavimleri, zalim oldukları, ilahi iradeye başkaldırıp zulüm ve isyanlarında ısrar eden, kötülükleri, çirkin iş ve davranışları, isyan, şirk gibi günahlar sebebiyle hastalık, kıtlık, yokluk, felaket, elem, zelzele, sel felâketi gibi musibetler ve azaplara maruz bırakarak helak etmiştir. Helak edilmelerine kendileri sebep olmuştur.²³⁷

Allah-u Teala bir topluluğu, bir kavmi hemen helak etmez. Düşman baskısı, anarşi, terör, hastalık gibi çeşitli musibetlerle onları uyandırmaya, iman ve itaate çağırır. Bu davetten anlamayıp Allah'a itaate yanaşmayan toplumlar helâke maruz kalır.

Yapılan günahlar, belâ ve musibetlere sebep olmaktadır. Fakat her günah işleyenin musibete uğrayacağı anlamı çıkarılmamalıdır. Öyle insan var ki günah çukuruna saplanmalarına rağmen, refah içerisinde yaşamaktadırlar. Onlar dünyada olmasa da ahirette günahlarının cezasıyla mutlaka karşılaşacaklardır.

*“Senin Rabbin, ‘ara yerleşim merkezlerine’ onlara ayetlerimizi okuyan bir peygamber göndermedikçe şehirleri yıkıma uğraticı değildir. Ve biz, halkı zulmetmekte olan şehirlerden başkasını da yıkıma uğraticı değiliz.”*²³⁸

Bu ayetten Allah ancak günahlara dalan memleketlerin halklarını felaketlere maruz bırakır gibi bir mana çıkar.

*“Sizden önce zulmettikleri ve peygamberleri kendilerine açık deliller getirdikleri halde inanmadıkları için nice nesilleri helak etmişsinizdir. İşte suçlu kavmi böyle cezalandırırız.”*²³⁹

---

²³⁷ Taberî, Muhammed b. Cerid Câ'iu'l-Beyân an Te'vili Âyi'l-Kur'an, Daru'l-Fikr, Beyrut, 1415/1995, C.VIII,159

²³⁸ Kasas, 28/59.

²³⁹ Yunus, 10/13.

Kendilerine gönderilen peygamberlere inanmayıp, onların uyarılarına aldırmadıkları için helaka uğratılmışlar ve insanlar için birer ibret vesilesi olmuşlardır.

*“Kendilerine yapılan uyarıları unutup üzerlerine her şeyin kapılarını açtık; kendilerine verilenlerle sevince daldıkları sırada da ansızın onları yakaladık, birdenbire bütün umutlarını yitirdiler.”*²⁴⁰

Geçmiş ümmetler, kendilerine gönderilen peygamberleri dinlemeyip yalanladıklarından dolayı, Allah onları musibetlerle, felâketlerle mübtelâ kılmıştır. Onları, günahları yüzünden helak etmiş, yerlerine başka nesiller var etmiştir.

Yaptıkları günahlardan dolayı Nuh, Lût, Semûd, İbrahim, Ad ve Meyden halkları gibi birçok millet, dünyada çeşitli musibetlere maruz bırakılarak cezalandırılmıştır. Allah'ın günahkâr kulları, isyanlarından ötürü cezalandırılması da adalet gereğidir.²⁴¹

Allah kullarına zulmetmez. Bu ilahi adaletin bir gereğidir. Fakat insan kötülöklere dalarak, gerek maddi gerekse manevi tedbirlerini almamak suretiyle musibetlere mübtela olmaktadır.

*“Onlar, yeryüzünde gezip-dolaşmıyorlar mı ki, böylece kendilerinden öncekilerin nasıl bir sona uğradıklarını bir görsünler. Onlar kuvvet ve yeryüzündeki eserleri bakımından kendilerinden daha üstün idiler. Fakat Allah, onları günahları dolayısıyla (azabla) yakalayiverdi. Onları Allah'tan bir koruyacak olan da bulunmadı.”*²⁴²

*“Muhakkak ki bunda kalbi olan yahud şahid olarak kulak veren kimse için bir öğüt veren vardır.”*²⁴³

Kur'an'ın, geçmiş milletlerin günahları yüzünden maruz kaldıkları kötü sonda söz etmesinde ki amaç, insanları bu kavimlerin sonu üzerinde düşünmeye ve ibret olmaya davet etmektir.

*“Şüphesiz ahiret azabından korkanlar için bunda elbette ibret vardır.”*²⁴⁴

---

²⁴⁰ En'am, 6/44.

²⁴¹ Ebu Hanife, **el-Fıkhu'l-Ekber**, İstanbul, 1992,76

²⁴² Mü'min, 40/21.

²⁴³ Kaf, 50/37.

²⁴⁴ Hud, 11/103.

Hastalık, kıtlık, zelzeleler, sel felâketleri, tufanlar, fitne-fesat, terör, bölünmeler, parçalanmalar, kısacası her türlü belâlar, felâketler, musîbetler halimizi düzeltip, kötülükleri terk etmemiz için birer ilâhi uyarıcılardır. Geçmiş kavimlerden, toplumlardan ders alınmalıdır.

Allah, bu kavimlere, geçmiş milletlere pek çok nimet vermiş, fakat onları yaptıkları günahlar sebebiyle cezalandırmıştır.

Ayetlerin hepsinde vurgulanan ortak özellik, iman etmeyenlerin, isyan edip azanların ilâhi azaba, helâka maruz kalmış olmalarıdır.

Günümüz toplumunda da isyan, fitne-fesat, zulüm, her türlü ahlaksızlık başına almış gidiyor. İslamî yaşayıştan haddinden fazla taviz verilmektedir. Önceki milletler bu gibi sebeplerle cezalandırıldığına göre bugünün insanları da aynı şekilde cezalandırılabilir. Niçin cezalandırılmasın ki? Günümüzde de değişen pek bir şey yoktur. Önceki toplumlara musibetlerin gelmesine neden olan şeyler, bir başka toplumda da mevcut ise aynı cezaların, belâların o topluma gelmesinde de şüphe olunmamalıdır. Öncekilerin helâkına sebep olan günahlar, bugünün insanlarında da mevcut ise aynı şekilde cezalandırılmalarına da sebep olabilir. Çünkü Allah'ın kanunu değişmez. Kanunları geçmişte olduğu gibi bugün de, gelecek içinde geçerlidir. Bu şekildeki azaplar, Allah insanlara zulmettiği için değil, insanlar kendilerine zulmettikleri için yaşanmış ve yaşanacaktır. Bizlere düşen, bu uyarılardan ibret almak, halimize çeki düzen vermek, ilahi iradeye boyun eğmek, itaatsizlikten, isyandan, ahlaksızlıktan, sapkınlıktan uzaklaşmak, Kur'an'ın emir ve yasaklarına sıkıca bağlanmaktır.

*“Onlara kendilerinden öncekilerin; Nuh, Ad, Semud kavminin, İbrahim kavminin Medyen ahalisinin ve yerle bir olan şehirlerin haberi gelmedi mi? Onlara resulleri, apaçık deliller getirmişlerdi. Demek ki Allah, onlara zulmediyor değildi, ama onlar kendi nefislerine zulmediyorlardı.”*²⁴⁵

Allah'ın da Kur'an'da zikrettiği gibi; başlarına gelen bu musibetler Allah'ın onlara bir zülmü değil, bilakis kendileri kendilerine zulmedenlerdendir. Tarihin tanıklığıyla da sabittir ki inkarlar ve dince suç sayılan bütün eylem ve davranışlarından dolayı günahkarları cezalandırılması mümkündür, ve cezalandırılmışlardır.

---

²⁴⁵ Tevbe, 9/70.

5. DOĞAL AFETLERİN ALGILANMA BİÇİMLERİ

İnsanların kendi elleriyle yaptıkları birçok hatalar, yanlışlar yüzünden gerek tabiatta gerekse toplumda bazı bozuklukların ortaya çıkması Allah'ın, tikel olarak belirlenmemiş, değişebilen kaderidir (30/41). Savaşlar, temizlik ve beslenme sorunlarından kaynaklanan salgın/bulaşıcı hastalıklar, ormanların tahrib edilmesiyle ortaya çıkan kuraklık, sel baskınları, çevre kirliliği, atmosferin delinmesi, küresel ısınma ve bunun sebebiyet verdiği buzul erimeleri vs. bunlardandır.

Bakara suresinin 155. ayetinde imtihan süreçleri olarak sayılan korku, can, mal ve ürün eksilmesi, Allah'ın insanoğlunun başına sardığı 'belalar' değil, yaşamın 'tevlid' ettiği süreçlerdir.

Depremler, önceki toplumlarda olduğu gibi günümüz insanları tarafından da Allah'ın bir 'cezası' olarak yorumlanır. Halbuki Kur'an'da bu konuda herhangi bir bilgi yoktur. Bilimsel verilere göre depremler jeolojik olaylardır. Bunun 'felaket' olarak nitelenmesi, bir defa yanlıştır. Çünkü, tabiatın bir kanunudur. İnsanların deprem bölgelerinde yerleşim yeri kurmama veya depreme dayanıklı yerleşim yerleri kurma imkanları vardır.

Depremleri, insanların yaptıkları hatalar, yanlışlar ve ahlaksızlıkların bir cezası olarak yorumlamak doğru değildir. Bunun, Allah'ın adalet sıfatı açısından izah edilebilir hiçbir yanı yoktur. Çünkü, fiziksel olarak depremler yeryüzünde belirli 'fay' hatlarında gerçekleşmektedir. Diğer taraftan depremlerde bir sürü günahsız, suçsuz insan, çocuk ve hayvan ölmektedir. Bir diğer husus, depremle yıkılan yerleşim yerlerinde yaşayan insanların, diğer yerlerde yaşayanlardan daha azgın, günahkâr olduğunu kim, neye göre, nasıl tesbit edebilir? Kötülüğün yeryüzünde haddinden fazla olduğunu iddia edenlere Kur'an şöyle cevap veriyor:

“O, size istediğinizden verdi. Eğer Allah'ın nimetini sayacak olsanız sayamazsınız. Doğrusu insan çok zalim, çok nankördür.” (İbrahim, 14/34)²⁴⁶

Allah yaratıklarını ya rahatlık ya yorgunluk ve elem için veyahut ne rahatlık ne de yorgunluk için yaratmıştır. Allah'ın yarattıklarını sadece yorgunluk ve ıstırap için yarattığını söylemek doğru değildir. Çünkü Zira böyle bir durum, merhametli olan Allah için layık olamaz. Allah onları, elem ve rahatlık içinde olmamaları için yarattı demek de

²⁴⁶ Güler, a.g.e., s. 132-133.

caiz değildir. Öyleyse Allah onları, rahatlık için yaratmıştır. İnsan bu rahatlığı ya bu dünyada veya başka bir âlemde görecek. İnsanların rahatlığı bu dünyada görmesi doğru değildir, zira insanın bu dünyada lezzet zannettiği şey, gerçekte lezzet olmayıp, acı ve üzüntülerin defidir. Bu dünyada ki cismanî haz ve lezzetler oldukça azdır, çok alan acılar ve ıstıraplardır.²⁴⁷

Allah-u Teala sorumluluğun şahsîliği ilkesi gereği, günah işleyenlere kişiler bazında bazı sıkıntılar, cezalar verebilir. Bu musibetleri Allah, o kişiyi doğru yola getirmek adına misilleme olarak yapar. Kur'an'da mevcut örnekler vardır. Misalen “Eyüp da; hani o Rabbine çağrıda bulunmuştu: ‘Şüphesiz ben, bu hastalık beni sarıverdi. Sen merhametlilerin en merhametli olanısın’ ”²⁴⁸ ayetinde Hz. Eyyub, “(Davud) Dedi ki: ‘Andolsun senin koyununu, kendi koyunlarına (katmak) istemekte sana zulmetmiştir. Doğrusu, (emek ve mali güçlerini) birleştirip katan (ortak)lardan çoğu, birbirlerine karşı tecavüz ederler; ancak iman edip de salih amellerde bulunanlar başka. Onlar da ne kadar azdır’ Davud, gerçekten bizim onu denemeden geçirdiğimizi sandı, böylece Rabbinden bağışlanma diledi ve rükû ederek yere kapandı ve (bize gönülden) yönelip-döndü.”²⁴⁹ ayetinde Hz. Davud “(İbrahim) Dedi ki: ‘Şüphesiz ben, Rabbime gidiciyim; O, beni hidayete eriştirecektir. Rabbim, bana salihlerden (olan bir çocuk) armağan et.’ Biz de onu halim bir çocukla müjdeledik. Böylece (çocuk) onun yanında koşabilecek çağa erişine (İbrahim ona). ‘Oğlum’ dedi. ‘Gerçekten ben seni rüyamda boğazlıyorken gördüm. Bir bak, sen ne düşünüyorsun?’ (Oğlu İsmail)Dedi ki: ‘Babacığım, emrolunduğun şeyi yap. İnşallah, beni sabredenlerden bulacaksın.’ Sonunda ikisi de (Allah’ın emrine ve takdirine) teslim olup (babası, İsmail’i kurban etmek için) onu alını üzerine yatırdı. Biz ona: ‘Ey İbrahim’ diye seslendik. ‘Gerçekten sen rüyayı doğruladın. Hiç şüphesiz biz, ihsanda bulunanları böyle ödüllendiririz.’ Doğrusu bu, apaçık bir imtihandı.”²⁵⁰ ayetinde de Hz. İbrahim’in başından geçen sıkıntılar, cezalar, musîbetler bu nevidendir. “Bu tip ‘uyarılar’ Allah ile ilişkisini sürdüren her insann başına gelebilir. Fakat başa gelen musibetin birçok ayette vurgulandığı gibi kendi ihmalimizden mi, doğadan mı, toplumdan mı geldiğini tefri edecek keskin bir değerlendirme ve idrak gücüne sahip olmak gerekir. Oysa, insanların

²⁴⁷ Özarslan, **İslâm’da Ölüm ve Diriliş Öğretisi**, Kitap Dünyası, Konya, 2001, s. 149.

²⁴⁸ Enbiyâ, 21/83.

²⁴⁹ Sâd, 38/24.

²⁵⁰ Sâffât, 37/99-106.

çoğu, tedbirde kusur ettikleri halde her başa gelen musibetin Allah'tan olduğu düşüncesin de kapılırlar. Halbuki Allah şöyle diyor: '*Başınıza gelen herhangi bir musibet (zarar, acı, sıkıntı veren olay) kendi ellerinizin yaptığının sonucudur. Allah birçoğunu da affeder*' (42/30)²⁵¹ Demek ki, insanların yapıp ettikleri kötü şeyler yani günahlar, insanı çeşitli sıkıntılara, acı ve musibetlere sürüklemektedir.

---

²⁵¹ Güler, İlhami, a.g.e., s. 110-111.

SONUÇ

Günah-musibet konusu çok kapsamlı bir konudur. Bir yönüyle tefsiri, bir yönüyle hadisi, bir yönüyle de kelâmı ilgilendirmektedir.

Araştırmalarım sonucunda kelâm ekollerinin konu hakkındaki görüşlerini şu şekilde özetleyebilirim.

İslam kelâm ekollerinden Mu'tezileye göre Allah kötü olanı yapmaya kadirdir fakat onları yapmaz. Çünkü "Allah kötülük yapmaktan münezzehtir. Dünyada var olan bu kötülükleri ise ilahi adalet ve iyilik adına yapmakta ve bunların insanlar için bir yarar olduğu görüşündedir. Allah'ın yaratıklara elem ve ıstırap çektirmesini ibret ve imtihan vesilesi olarak görürlerken, musibetler sonucunda doğan acı ve elemelere karşılık ahrette bedel olmaları gerektiğini, bunun da Allah'a vacip olduğunu savunurlar.

Kalem ekollerinin dünyada musibetler sonucu meydana gelen acı ıstırapların varlığını kabul ederek bazılarının kaynağının Allah bazılarının ise insan olduğunu ifade etmişlerdir.

Eş'arilere göre Allah her şeyin yaratıcısı olduğundan zulmün de yaratıcısıdır. Fakat Allah zulmü kendi istediği için değil, zulmü isteyen insan için yaratır. Zulmü yaratmasıyla da Allah zalim değildir.

Allah karşılıksız bir şekilde dilediğine azap etmesini ve acı çektirmesini caiz görmüşlerdir. Çünkü Allah fiillerinde hürdür ve dilediğini yapar. Çünkü mülk sahibi kendisidir ve mülkünde dilediği gibi tasarruf edebilir. Bu durumunu zalim yapmaz. Onlar Allah'ın yaptıklarında hikmetsizlik söz konusu olmadığından Allah'ın yarattıklarına acı çektirmesinde de bir adaletsizlik görmüyorlar.

Maturidiler, Eş'arilerle "her şeyin yaratıcısının Allah olduğundan hareketle kötülüğün yaratıcı da Allah'tır" görüşüyle aynı yargıyı paylaşırlar, Eşyayı, iyilik ve kötülük açısından değerlendirmede de onlardan ayrılıp Mu'tezilî görüşü benimserler. Maturidi ve Mu'tezililere göre eşya iyilik ve kötülük açısından nötrdür.

Eş'ari ve Matüridi kelamcıları, çeşitli şekillerde vuku bulan musibetlerin ve bunlardan kaynaklanan elemelerin varlığını, aynı şekilde bunların ibret ve imtihana yönelik olduğu konusunda mu'tezile ile aynı fikirde olmalarına karşın Allah'ın acımar ve ıstıraplar için ahrette bedel vermesinin zorunlu olduğu gibi yarattıkların dünyada

çektikleri acı ve ıstırapların karşılığını vermek de Allah için vacip olamaz görüşündedirler. Matüridiler yaşanan acıları, kötülük olarak değerlendirmeyip, bunlarda bir takım ilahi hikmetlerin bulunduğunu savunurlar.

Kelamcılar, yaratıklara isabet edilen avı ve ıstırapları ibret, ders ve imtihan edilme yönünden birçok yararlar içerdiği görüşündedirler.

Günah, Allah'ın buyurduklarına aykırı düşen suç sayılan davranışlardır.

Musibet, başa gelen felaket, bela, afet, sıkıntı, ceza gibi olaylar için kullanılan bir terimdir.

Musibetlerin sebeplerine bakıldığında görülen o dur ki ya günahların karşılığı olarak musibetlere maruz kalınmakla yada acı ve ıstırap insanları imtihan etme deneme amacına gelmektedir.

Allah Teala kainattaki sünneti çerçevesinde insanların kötü fiil ve fikirlerine aynı cinsten cezalar vermektedir. Kur'an da bu kabil şerler, “şu işinizin sebebi ile bu suçunuzdan dolayı” gibi ifadelerle takdir edilmişlerdir ki bunların birer ceza olduğu anlaşılın buna gerek fert gerek cemiyet olarak, başımıza gelen felaketler zelzeleler, kıtlıklar, salgın hastalıklar, seller, savaşlar, ya imtihanın bir unsuru veya kötülüklerimizin cezalarıdır. Kendisine hür irade verilen insanın samimiyetli inançlarındaki ve Allaha bağlılıklarındaki ihlasları denenmek suretiyle imtihan edilerek iyinin mükafat görmesi Allah'ın ihsanına, kötünün ceza görmesi de O'nun adaletine uygundur.

Kainatta gerçek manada “şer” vashına layık olanlar, dalalet ve günahlardır. Dalalet ve günahlar da insan faildir. Bazı kavimler doğal felaketleri de içerisinde barındıran çeşitli musibetleriyle edildiğinden Kur'an ayetleri ile sabittir.

“Başımıza gelen her musibet, irtikâp ettiğiniz günahlar, ihmal ve kusurlarınız sebebiyle, hatta Allah günahlarınızın çoğunu affeder.”²⁵² Bu ayete muhatah olanlar günahkar bireylerdir. İnsanların başlarına gelen hastalık bela gibi şeylerin kendi hataları yüzündendir. Allah'ın birçok günahı da affedip, cezalandırmamaktadır, fakat Allah ceza vermek isterse hiç kimse O'nun cezasına engel olamaz ve Allah'ın cezalandıracağı insanları, kimse kurtaramayacaktır.

---

²⁵² Şura 42/30-32-35.; Enam 6/6-11

İnsanların kendi tercihleri ile yaptıkları iş yüzünden karada ve denizde (bütün dünyada) bozukluk ortaya çıkabilir, nizam bozulabilir.

Kur'an'ın birçok ayetinde insanların başlarına gelen birçok hastalık afet ve belanın kendi hataları yüzünden olduğu ifade edilir. Gerçekten de öyledir. Örneğin beden temizliğine dikkat edilmezse, hastalık mikroplarının üremesi sonucu insan hasta olur. Deprem kuşaklarında oturanlar evlerini oranın şartlarına uygun biçimde yapmazlarsa doğal olan depremin sonucunda, birçok can ve mal kaybına uğrarlar. Otomobil sürücüleri trafik kurallarına aykırı davranırlarsa hatalarının cezasını kör, sakat olarak öderler, bu şekilde Allah'ın yasakladığı suçları işlemek de birçok belanın gelmesine neden olur. Çünkü bunlar toplumun düzenini bozar, insanın kalbini lekeler. Allah da bunları cezalandırır. Ancak meydana gelen her doğal felaketi veya musibetlerden kaynaklanan acı ve ıstırapları Allah'ın cezası olarak değerlendirmek doğru değildir. İnsanlar bollukta ve darlıkta çeşitli sıkıntılarla imtihan edileceği Kur'an nasslarıyla sabittir.

Salih kişilerin başlarına gelen musibetler onların derecelerini yükseltmesi için ise de insanların kendi elleriyle yapmış oldukları, fiillerinden dolayı başlarına bir musibet gelmişse bunun sorumlusu Allah değil insanın bizzat kendisidir.

Allah potansiyel olarak iyiliğin yanında kötülüğü yaratmıştır ve her devirde de iyilik ve kötülük mevcuttur. Durum öyle gösteriyor ki dünyanın sonuna kadar da böyle devam edecektir. Allah insana şu mesajı vermektedir. İyilik de var kötülük de, size düşen görev kötülüğe galebe çalıp düzeni sağlamanızdır. Deprem, su baskını gibi doğal felaketler insanın çalışmaları sonucu büyük ölçüde önlenabilir.

Başta gelen musibetlerin muhtelif sebepleri vardır. Bu felaketlerin temelinde ilahi irade ve hikmetin yanında asıl olan, insan fiillerinin rolünü bu olaylarda büyük bir etkiye sahip olduğudur. Aynı sebepler aynı sonucu doğurduğundan zulüm ve sefahatin hükmettiği toplumlarda bu gibi hallerin başa gelmesi mukadderdir. İnsan tarihten ibret alarak bu konuda azami derecede hassasiyet göstermelidir.

KAYNAKÇA

- ABDÜLBÂKÎ, Muhammed, Fuat, **el-MUcemu'l-Müfehres li Elfâzi'l-Kur'ani'l-Kerim**, İstanbul, 1408/1987
- AHMED B. HANBEL, **Müsned**, Bayrut 1405/1985.
- AKBULUT, Ahmet; **Sahabe Devri Siyasi Hadiselerinin Kelâmî Problemlere Etkileri**, Birleşik Yay., İstanbul, 1992.
- ARSLAN, Hulusi; "Doğal Felaketler ve Istraplar Konusunda Kelamcılarının Görüşleri", **Marife Dergisi**, Yıl 2, S. 2, Konya, 2002.
- ATEŞ, Süleyman; **Yüce Kur'ân'ın Çağdaş Tefsiri**, Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, 1988.
- ATİK, M. Kemal - BARDAKOĞLU, Ali - KIRCA, Celal - POLAT, Selahattin - TOKSARI, Ali; **İslamî Kavramlar**, Sema Yazar Gençlik Vakfı Yayınları: 2, Ankara, 1997.
- AYDINLI, Osman; **İslam Düşüncesinde Akfleşme Süreci (Mutezilenin Oluşumu ve Ebu'l-Huzeyl A'laf)**, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2001.
- BAĞDÂDÎ, Ebu'l-Mansur Abdulkaahir b. Tahir et-Temimî, **Usulu'd-Din**, Beyrut, 1401/1981.
- BEBEK, Adil - KÖSE, Ali - HARMAN, Ömer Faruk; **T.D.V.İ.A.**, İstanbul, 1996.
- BUHARÎ, Ebi Abdillâh Muhammed b. İsmail; **Sahih-i Buhari**, Çağrı Yay., İstanbul, 1413/1992.
- BULAÇ, Ali; **Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı**, Girişim Yay., İstanbul, 1990.
- CANAN, İbrahim; **Kütüb-i Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi**, Akçağ Yay., Ekim 1993.
- CEVDET PAŞA, Ahmet; **Kısas-ı Enbiya ve Tevârîhu Hulefâ**, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1969.

- CÜRCÂNÎ, Seyyid Şerif Ali b. Muhammed; **Kitabü't-Ta'rifât**, Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1416/1995.
- CÜVEYNÎ, Abdulmelik Ebi'l-Meâlî; **Kitabü'l-İrşâd İlâ Kavâti'l-Edilleti fî Usûli'l-İrtikâd**, (thk. Esad Temim), Beyrut, 1413/1992.
- ÇANGA, Mahmut, **Kur'an Kelimelerinin Anahtarı, Mucemü'l Müfehres Tercümesi**, Timaş Yay., İstanbul, 2004.
- DAVUDOĞLU, Ahmed, **Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi**, Sönmez Neşriyat A.Ş. Yayınları, İstanbul, trs..
- DEVECİOĞLU, Ferit; **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Doğu Matbaası, Ankara, 1962.
- EBU DAVUD, Süleyman b. El-Eşab, Sünen, İstanbul, 1992.
- EBU HANİFE, Numan b. Sabit; **el-Fıkhü'l-Ekber**, (çev.: Mustafa Öz), M.Ü. İlahiyat Fak. Vakfı Yay., İstanbul, 1992.
- EREN, Hasan ve Arkadaşları; **Türkçe Sözlük**, Türk Dil Kurumu, Ankara, 1988.
- es-SÂBÛNÎ, Muhammed Ali; **Safvetü't-Tefâsir**, (Tercüme ve Tahric: Sadrettin Gümüş-Nedim Yılmaz), Ensar Neşriyat, İstanbul, 1993.
- EŞ'ARÎ, Ebu'l-Hasan Ali b. İsmail; **Makâlâtü'l-İslâmiyyîn ve İhtilâfü'l-Musallîn**, (thk. Muhammed Muhyiddin Abdulhamit), Mektebetü'l-Asriyye, Beyrut, 1411/1990.
- ETİK, Arif; **Farsça-Türkçe Lügat**, İstanbul, trs.
- GAZALÎ, Ebu Hamid, **el-İktisâd fî'l-İ'tikad**, Daru'l-Kütübî'l-İlmiyye, Beyrut, 1409/1988
- GÖLCÜK, Şerafettin - TOPRAK, Süleyman; **Kelam**, Tekin Kitabevi Yayınları, Konya, 1998.
- GÖLCÜK, Şerafettin; **Kelam Tarihi**, Esra Yay., İstanbul, 1998.
- GÜLER, İlhami; **Allah'ın Ahlâkîliği Sorunu**, Ankara Okulu Yay., Ankara, 2000.
- HURÎ, Said eş-Şartûnî, **Akrabu'l-Mevârid fî Fusahi'l-Arabiyyeti ve's-Sevâid**, Beyrut, 1989.

- IŞIK, Kemal, Mutezile'inin Doğuşu ve Kalemî Görüşleri, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara, 1967
- İBN EBÛ ŞERİF, Kemaleddin, **el-Müsümere** , (el-Müsâyere ve İbn Katluboğa'nın Hâşiyesi ile birlikte) Bulak, 1317/1899
- İBN HACCE Ebu'l Huseyn el-Kuşeyri en-Neysaburi Müslim; **Sahih**, Dâru İhya't-Tunasi'l-Arabi, Beyrut - Lübnan, trs..
- İBN HÛMÂM, Kemal; **Kitab el-Müşâyere**, Bulak, 1317/1899.
- İBN Manzûr, Ebi'l-Fadl Cemaleddin Muhammed b. Mükerrerem, Lisanü'l-Arab, Daru's-Sâdr Beyrut 1414/1994
- İMAM GÂZÂLÎ, **İhyâ'u-Ulûmi'd-Dîn**, (trc.: Ahmed Serdaroğlu), Bedir Yayınevi, İstanbul, H. 1394/M. 1975.
- İSTEHÂNÎ, Ragıb, Hüseyin b. Muhammed, **el-Müfredât fî Garibi'l-Kur'an**, İstanbul, 1986
- İZUTSU, Toshihiko; **Kur'an'da Allah ve İnsan**, (çev.: Süleyman Ateş), Yeni Ufuklar Neşriyat, İstanbul, trs.
- KÂDÎ ABDÛLCABBAR, Ahmed, **Şerhu Usûli'l-Hamse**, (thk. Abdulkerim Osman), Mektebetü'l-Vehbe, Kahire, 1416/1996.
- KÂDÎ ABDÛLCABBAR, El-Muhtasar fî Usuli'd-Din (Resâilu'l-Adl ve't- Tevhîd) thk. M.Umara , Kahire, 1971.
- KARAMAN, Hayreddin; **Mukayeseli İslâm Hukuku**, İz Yayıncılık, İstanbul, 1999.
- KILIÇ, Sadık; **Kur'an'da Günah Kavramı**, Hibaş Yay., Konya, 1984.
- Kitabı Mukaddes, Eski Ahit**, İstanbul, 2001.
- KÖKSAL, M. Asım; **Peygamberler Tarihi**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2004.
- Kur'an-ı Kerim.**
- MATÜRÎDÎ, Ebu Mansûr; **Kitabü't-Tevhid**, (thk. Fethullah Huleyf), Daru'l-Camiati'l-Mısriyye, İskenderiyye, trs.

- MÜSLİM, Ebî Hüseyin Müslim b. Haccac, Sahihi Müslim, Çağrı yay. İstanbul 1413/1992
- NESEFÎ, Ebu'l-Berekât, el-Unde fi'l-Akâid, (thk. Temel Yeşilyurt), Malatya, 2000
- OLGUN, İbrahim - DRAHŞAN, Cemşid; **Türkçe - Farsça Sözlük**, Ankara 1977.
- ÖZARSLAN, Selim; **İslâm'da Ölüm ve Diriliş Öğretisi**, Konya, 2001.
- ÖZARSLAN, Selim; **Kelâmda Tevbe**, Ankara, 2003.
- ÖZARSLAN, Selim; **Mâtürîdî Kelâmcısı İbn Hümâm'ın Kelâmî Görüşleri**, Bizim Büro Basımevi Yayın Dağıtım, 2. Baskı, Ankara, 2003.
- PEZDEVÎ, Ebu Yusr Muhammed; **Usulu'd-Dîn, (Ehl-i Sünnet Akaidi)**, (çev.: Şerafeddin Gölcük), Kayıhan yay. İstanbul, 1988.
- RAĞİB el-İSBEHÂNÎ, Ebu'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed b. Fadıl b. Muhammed; **el-Müfredât fi Garîbi'l-Kur'an**, İstanbul, 1986.
- RÂZÎ, Fahreddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ömer b. Hüseyin, **Kitâbu'l-Muhassal Efkârü'l-mütekaddimin ve'l-müsteahhirîn mine'l-hukemû'l ve'l-Mütekellimîn**, thk. Hüseyin Atay, Kahire, 1411/1991
- RÂZÎ, Fahreddin, **et-Tefsîru'l-Kebir, Daru'l-İhya et-Türasi'l-Arabi** Beyrut 1417/1997
- SÂBÛNÎ, Nureddin Ahmed b. Mahmud b. Ebi Bekir, **el-Bidaye fi Usuli d.Din** thk. Bekir Topaloğlu, Ankara, 1995
- SOYSALDI, Mehmet; **Kur'ân Semantiği Açısından İnançla İlgili Temel Kavramlar**, Çağlayan Yay., İzmir, 1997.
- SUYUTÎ, Celalüddun Abdürrahman b. Ebî Bekr, **el-Cami'u's-Sagir fi Ehadisi'l-Beşirin-Nezir**, Kahire 1982
- ŞEHRİSTÂNÎ, Ebu'l Feth Muhammed Abdülkerim, **el-milel ve'n-Nihal**, (thk. Ahmed Fehmi Muhammed) Beyrut. trs
- TABERÎ, Muhammed b. Cerir, **Camiu'l-Beyân an Te'vili Ayi'l-Kur'an, Daru'l-Fikr**, Beyrut, 1415/1995
- TEKKEŞİN, Zübeyr; <http://www.sevde.de/İslamAns/6/gunah.html>.

- TİRMİZÎ, Ebi İsa Muhammed b. İsa b. Sevrâ, **Sünen**, Çağrı Yay., İstanbul, 1413/1992.
- TUNÇ, Cihat; “Kelam İlminde Büyük Günah Meselesi”, **A.Ü.İ.F.D.**, Ankara, 1978.
- TUNÇ, Cihat; **Sistemik Kelam**, EÜY, Kayseri, 1997.
- TÜMER Günay - KÜÇÜK, Abdurrahman; **Dinler Tarihi**, Ocak Yayınları, III. Baskı, Ankara, 1997.
- ULUDAĞ, Süleyman; **Taftazânî Kelâm İlmi ve İslâm Akâidi Şerhu’l-Akâid**, Dergah Yay., Byy, trs.
- VEHBÎ, Mehmet; **Hülâsat’ul Beyân fi Tefsîru’l- Kur’an (Büyük Kur’an Tefsiri)**, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1996.
- YAZIR, Elmalılı M. Hamdi; **Hak Dini Kur’an Dili**, (sad.: İsmail Karaçam - Emin Işık - Nusrettin Balelli- Abdullah Yücel - Muhsin Demirci - İbrahim Tüfekçi), Azim Dağıtım.
- Yeni Ahit**, Matta 7/21, BT ve BY yok.
- ZEHEBÎ, Şemseddin Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz Kitabu’l-Keba’ir, Daru’l-Temel, İstanbul, 1985
- ZEMAŞERÎ, Muhammed b. Ömer, Tefsiru’l-Keşşâf an Hekâiki Gevâmidi’f Tenzîli ve Uyunu’l-Ekâvîli fi vucuhi’f Te’vi’l (thk. Abdurrazzak el-Mehdî) Dari’t-Türasi’l, Arabî Beyrut, 1417/1997
- ZUHAYLÎ, Vehbe; **Tefsirü’l-Münir**, (trc. Hamdi Arslan - Ahmet Efe - Beşir Eryarsoy - İbrahim Kutlay - Nurettin Yıldız), Bilimevi Basın Yayın Ltd. Şti., İstanbul, 2005.

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında Elazığ'ın Baskil ilçesinde doğan Ebru Türkman, ilk ve orta öğrenimini Elazığ'da tamamladı. 1998 yılında kazandığı Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden 2002 yılında mezun oldu.

2003 yılında Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne bağlı olarak Kalam Bilim Dalında Yüksek Lisansa Başladı.